

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Nina Krämerová

Srovnání českého a polského dědického práva

Se zaměřením na pořízení pro případ smrti

Diplomová práce

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Srovnání českého a polského dědického práva se zaměřením na pořízení pro případ smrti*“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Ostravě dne 22. 08. 2014

Děkuji svému vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Václavu Bednářovi, Ph.D., za odborné vedení, připomínky, ochotu a cenné rady.

Obsah:

Úvod	7
1. Základní informace k pořízení pro případ smrti	10
1. 1 Pořízení pro případ smrti v českém právu	10
1.2 Pořízení pro případ smrti v polském právu	11
1. 3 Shrnutí	11
2. Dědění na základě závěti	12
2.1 Obecně k závěti	12
2.1.1 Závěť v českém právu	12
2.1.2 Závěť v polském právu	13
2.1.3 Shrnutí	15
2.2 Způsobilost zůstavitele pořídit závěť	15
2.2.1 Způsobilost zůstavitele pořídit závěť v českém právu	15
2.2.2 Způsobilost zůstavitele pořídit závěť v polském právu	16
2.2.3 Shrnutí	17
2.3 Náležitosti projevu a vůle	17
2.3.1 Náležitosti projevu a vůle v českém právu	17
2.3.2 Náležitosti projevu a vůle v polském právu	19
2.3.3 Srovnání	22
2.4 Formy závětí a jejich náležitosti	22
2.4.1 Formy závětí a jejich náležitosti v českém právu	22

2.4.1.1 Holografní závěť	23
2.4.1.2 Allografní závěť	24
2.4.1.3 Závěť pořízená veřejnou listinou	26
2.4.1.4 Závěť s úlevami	26
2.4.2 Formy závětí a jejich náležitosti v polském právu	29
2.4.2.1 Holografní závěť	29
2.4.2.2 Allografní závěť	31
2.4.2.3 Závěť formou notářského zápisu	32
2.4.2.4 Speciální formy závěti	33
2.4.3 Shrnutí	35
2.5 Vedlejší doložky v závěti	36
2.5.1 Vedlejší doložky v závěti v českém právu	36
2.5.2 Vedlejší doložky v závěti v polském právu	38
2.5.3 Srovnání	40
2.6 Zrušení závěti	40
2.6.1 Zrušení závěti v českém právu	40
2.6.2 Zrušení závěti v polském právu	41
2.6.3 Srovnání	42
3. Dovětek	43
3.1 Dovětek v českém právu	43
3.2 Dovětek v polském právu	43

4. Dědická smlouva	44
4.1 Dědická smlouva v českém právu	44
4.2 Dědická smlouva v polském právu.....	45
4.3 Shrnutí	45
Závěr	47
Seznam použitých zdrojů.....	48
Shrnutí.....	50
Summary	51
Klíčová slova	52
Keywords.....	52

Úvod

Tématem této diplomové práce na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci je Srovnání českého a polského dědického práva se zaměřením na pořízení pro případ smrti. Problematika pořízení pro případ smrti je velice zajímavá a v současné době stále více aktuální, neboť lidem není lhostejné, co se po jejich smrti stane s majetkem, který jim za jejich života patří, a záleží jim, kdo konkrétně po nich bude či naopak nebude dědit. Každá osoba má tedy možnost ještě během svého života určit, kdo se stane jeho dědicem. Po účinnosti nového občanského zákoníku nastaly v oblasti pořízení pro případ smrti podstatné změny, kterým je nutno se podrobněji věnovat. Cílem této práce je tedy postihnout celou oblast pořízení pro případ smrti po účinnosti nového občanského zákoníku v českém právu a srovnat ji s polskou právní úpravou.

České dědické právo je jednotně upraveno v občanském zákoníku, zákon č. 89/2012 Sb., který nabyl účinnosti 1. 1. 2014 (dále jen „OZ“). Nově upravuje vedle závěti další dva instituty pořízení pro případ smrti a to dědickou smlouvu a dovětek. Zůstavitel má dále rovněž možnost za svého života změnit okruh dědiců listinou o vydědění, toto právní jednání již však není pořízením pro případ smrti. Tato práce se nevěnuje odkazu jako právnímu institutu dědického práva, neboť odkaz se neřadí mezi pořízení pro případ smrti. Odkaz v občanském zákoníku stojí zvlášť a nelze jím povolávat dědice k pozůstalosti a pořizovat takto pro případ smrti.

Polské dědické právo je upraveno ve třech zákonech. Prvním z nich je polský občanský zákoník z roku 1964, nesoucí označení Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93 (dále jen „KC“), dále dva zákony věnující se specifickým právním oblastem a to zákon o vojenských testamentech a zákon upravující podmínky dědění ze zákona hospodařících rolníků.¹ Polská republika se v současné době připravuje na komplexní reformu soukromého práva, kterou Česká republika již prošla účinností nového občanského zákoníku od 1. 1. 2014. Z neoficiálních zpráv vyplývá, že projekt nového polského soukromoprávního kodexu se zřejmě nepodaří dokončit do konce roku 2015 a je zde velká pravděpodobnost, že v tomto úkolu bude pokračovat nová expertní komise s funkčním obdobím do konce roku 2019.²

---

¹ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 103.

² HRUŠÁKOVÁ, Milana Hrušáková, BEDNÁŘ, Václav, HULMÁK, Milan, TÉGL, Petr, VÍTOVÁ, Blanka, PIECHOWICZOVÁ, Lucie, VALENTOVÁ, Lucia, VIČAROVÁ HEFNEROVÁ, Hana. *Zkušenosti s implementací nového soukromého práva v zahraničí*. Olomouc: Právnická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, 14. 02. 2013, s. 58.

Polské dědické právo zná pouze jeden druh pořízení pro případ smrti a to závěť neboli testament.

Tato diplomová práce je zaměřená na analýzu právních institutů pořízení pro případ smrti nejprve v českém právu a následně v právu polském. Poté jsou tyto dva právní řády mezi sebou komparovány a podstatné rozdíly mezi nimi zdůrazněny. Úpravě pořízení pro případ smrti v českém právu po účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, se nevěnuje příliš velké množství literatury. Ráda bych zdůraznila publikaci *Testamentární dědická posloupanost* od autora Václava Bednáře, která se jako jediná věnuje mimo jiné o polském dědickém právu, dále publikace nesoucí název *Dědické právo podle nového občanského zákoníku* od autorů Karla Schelle a Ilony Schellové a nepochybně také *důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku*. Neboť tato diplomová práce vyžadovala značné množství práce s polskou literaturou, ráda bych z tohoto důvodu vyzdvihla publikaci *Prawo spadkowe* od autorek Hanny Witczak a Hanny Kawalko, dále publikaci *Prawo Spadkowe* od autora Adama Doliwy a komentář k polskému občanskému zákoníku *Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga czwarta. Spadki* od autorky Elzbieta Skowronska-Bocian.

Obsah diplomové práce je především zaměřen na srovnání závěti v českém a polském právu, neboť tento způsob pořízení pro případ smrti je oběma právními řádům společný. Dovětek a dědická smlouva nejsou opomíjeny, avšak vzhledem k tomu, že polské právo tyto právní instituty neupravuje, se práce věnuje české právní úpravě.

Text práce je strukturována následujícím způsobem. V první kapitole se práce zabývá pořízením pro případ smrti jako samostatným právním pojmem nejprve v kontextu českého práva, následně polského a poté srovnáním obou právních úprav. Druhá kapitola je věnována konkrétnímu druhu pořízení pro případ smrti a to závěti. Tato kapitola zahrnuje podkapitulu věnovanou právnímu institutu závěti obecně z pohledu českého práva, polského práva a jejich následné shrnutí a vytyčení podstatných rozdílů. Další podkapitoly závěti zaměřené na způsobilost pořídit závěť a náležitosti projevu a vůle jsou strukturovány stejným způsobem. Čtvrtá podkapitola na téma formy závěti se následně dělí podle těchto forem na další části věnující se holografní závěti, allografní závěti, závěti formou veřejné listiny a privilegované formě závěti v českém dědickém právu, poté v polské právní úpravě a nakonec dojde ke shrnutí a vymezení podstatných rozdílů. Třetí kapitola má za úkol zaobírat se dovětkem jako dalším pořízením pro případ smrti, které se však nachází pouze v českém právním řádu, tudíž tato je kapitola méně obsáhlá, než kapitola předchozí. Poslední tedy čtvrtá kapitola je

věnována dědické smlouvě jako způsobu pořízení pro případ smrti v českém právu, nikoliv však v polském, neboť polský právní řád dědickou smlouvu neupravuje. Zmiňována v této kapitole však je darovací smlouva pro případ smrti v polské právní úpravě. Text je zakončen závěrem shrnujícím podstatné poznatky a aspekty této diplomové práce.

1. Základní informace k pořízení pro případ smrti

1. 1 Pořízení pro případ smrti v českém právu

Pořízení pro případ smrti je právní jednání, kterým zůstavitel může ještě za života určit okruh svých dědiců, pokud nechce dědické nástupnictví ponechat na zákonu.³ Pořízením pro případ smrti jsou dle účinného občanského zákoníku závěť, dědická smlouva a dovětek. Pořizovatel tímto právním jednáním sám rozhodne, jak má být po jeho smrti naloženo s jeho zanechaným majetkem. Od pořízení pro případ smrti je nutno odlišovat důvody dědění. České právo zná tři důvody dědění: závěť, zákon a po účinnosti nového občanského zákoníku ještě dědickou smlouvu. Dědická smlouva je důvodem nejsilnějším a má tedy přednost před děděním na základě závěti a děděním ze zákona. Druhým nejsilnějším dědickým titulem je závěť, jež má proto vždy přednost před děděním ze zákona. Není-li ani jeden z těchto dvou uvedených důvodů k dědění, dědění bude probíhat na základě zákona.

Pořizovatel je ve volnosti nakládat se svým majetkem pro případ smrti omezen dvěma zákonnými výjimkami stanovenými v ustanoveních § 1492 a § 1493 OZ. V první řadě nelze pořízením pro případ smrti zkrátit povinný díl nepominutelného dědice⁴, který se práva na povinný díl nezřekl⁵ a nedošlo-li ani k jeho vydědění pořizovatelem. Pokud pořízením pro případ smrti tomuto odporuje, náleží nepominutelnému dědici povinný díl. Následující omezení ve volnosti nakládat se svým majetkem pro případ smrti se vztahuje na situaci, kdy se pořizovatel nachází v péči zařízení, v němž se poskytují zdravotnické nebo sociální služby a povolá za dědice osobu, která toto zařízení spravuje, je v něm zaměstnána nebo v něm jinak působí. V takovém případě je povolání těchto osob neplatné, pokud nebyla učiněna závěť ve formě veřejné listiny. Tento postup slouží především k tomu, aby se notář přesvědčil, že zůstavitel takto jedná skutečně ze své vůle a pořízení neučinil pouze ze vděku. V praxi si můžeme představit situaci, kdy se pacient po náročné operaci srdce probudí z narkózy a samou radostí z toho, že je v pořádku, odkáže veškerý svůj majetek první osobě, kterou uvidí, například zdravotní sestře. Platná bude závěť nebo dovětek takto učiněný, jestliže zůstavitel mohl po ukončení péče ze strany takového zařízení nebo po uplynutí doby, kdy jiným

---

³ MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo, Praktická příručka*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 51-52.

⁴ Nepominutelnému dědici náleží dle § 1642 NOZ z pozůstalosti povinný díl. Ustanovení § 1643 NOZ za nepominutelné dědice stanovuje děti zůstavitele a nedědí-li, pak jsou jimi jejich potomci.

⁵ Dle § 1484 se lze dědického práva předem zřící smlouvou se zůstavitelem; není-li jinak ujednáno, působí zřeknutí i proti potomkům.

způsobem přijímal jeho služby, bez jakýchkoliv obtíží učinit pořízení pro případ smrti ve formě veřejné listiny.

1.2 Pořízení pro případ smrti v polském právu

Institut pořízení pro případ smrti je v polském právu upraven v polském občanském zákoníku, knize čtvrté, části III, ustanovení 941 a následující. Dle ustanovení art. 941 občanského zákoníku polské dědické právo zná pouze jeden způsob pořízení pro případ smrti a to závěť neboli testament. Není tedy možné sepsat dědickou smlouvu s budoucím dědicem za života zůstavitele nebo dovětek. Jediná možnost, která se v tomto případě nabízí, je darování pro případ smrti. O institutu darovací smlouvy v polském dědickém právu bude práce pojednávat v kapitole 4. Nutno dodat, že přijatelné je rovněž sepsání smlouvy ve prospěch třetí osoby podle ustanovení závazkového práva art. 393 KC. Věřitel tímto přikazuje, že okamžikem jeho smrti má dlužník plnit osobě třetí. Toto plnění je právním jednáním *inter vivos* tedy mezi živými.⁶

1.3 Shrnutí

České dědické právo je na rozdíl od polské právní úpravy rozmanitější, neboť zná tři způsoby pořízení pro případ smrti: závěť, dědickou smlouvu a dovětek. Polské dědické právo upravuje pouze jeden způsob právního jednání a to závěť. Připouští ovšem darování pro případ smrti, které se rovněž nachází i v našem právním systému. Na základě tohoto typu darování je možné předmět daru darovat za podmínky, že obdarovaný přežije dárce, obdarovaný dar přijme, dárce se vzdal práva dar odvolat a vydá o tom obdarovanému listinu. V případě, že by se dárce nevzdal práva na odvolání daru, posuzovalo by se toto právní jednání za odkaz.

---

⁶ BIERNAT, Jakub, CYBULA, Piotr. *Prawo spadkowe: pytania, kazusy, tablice*. 3. wydanie. Warszawa, C.H. BECK, 2011, s. 13.

2. Dědění na základě závěti

2.1 Obecně k závěti

2.1.1 Závěť v českém právu

Závěť (neboli testament či poslední vůle) je jedním ze tří pořízení pro případ smrti, které zná české právo. Tímto právním jednáním zůstavitel ponechává jednomu či více dědicům část nebo celé své jmění.⁷ Legální definice závěti je obsažena v ustanovení § 1494 odst. 1 NOZ a zní následovně: „Závěť je odvolatelný projev vůle, kterým zůstavitel pro případ své smrti osobně zůstavuje jedné či více osobám alespoň podíl na pozůstalosti, případně i odkaz.“ Závěť je jednostranný projev vůle, který je čistě osobní povahy. Není tedy možné, aby byl zůstavitel kýmkoliv zastoupen, ať už na základě zákona či plné moci.⁸ Jednostrannost závěti se projevuje tím, že zůstavitel při sepsání závěti nepotřebuje souhlas třetí osoby a je pouze na něm, zda závěť později změní či ji dokonce zruší. Závěť i přes svou jednostrannou povahu nemůže být adresována konkrétní osobě.⁹ Testament může sepsat pouze jedna osoba, tudíž je vyloučena závěť společná.

Závěť je právním jednáním jedné osoby a proto se na ni vztahují obecná ustanovení týkající se právního jednání. Zároveň však musí být dodržena všechna speciální ustanovení závěti, neboť jde o právní jednání zvláštní povahy.

Občanský zákoník účinný od 1. ledna 2014 zavedl novinku, díky níž absence data sepsání závěti nezpůsobuje její neplatnost. Tak tomu však není a závěť je neplatná v případě, že zůstavitel pořídil závětí více, tyto si vzájemně odporují či jsou právní účinky závěti závislé na určení doby jejího pořízení. Zůstavitelova vůle je stěžejní prvek v dědickém právu a je-li vyjádřena, musí se vždy respektovat a závěť vyložit tak, aby jí bylo co nejvíce vyhověno. Není proto možné poslední pořízení interpretovat podle toho, co navrhují dědicové. Je tedy potřeba důsledně dbát zjištění skutečné vůle zůstavitele. Závěť sepisují lidé různého věku či vzdělání a proto je velmi důležité věnovat náležitou pozornost při jejím výkladu.¹⁰ Zákon z tohoto důvodu uvádí, že slova použitá v závěti se vykládají podle jejich obvyklého významu, ledaže se prokáže, že si zůstavitel navykl spojovat s určitými výrazy zvláštní, sobě

⁷ Jměním je dle § 495 NOZ souhrn majetku osoby (vše, co této osobě patří) a jejích dluhů.

⁸ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, a kolektiv. *Občanské právo hmotné 3*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 271.

⁹ MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo, Praktická příručka*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 52.

¹⁰ SCHELLOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, 2013, s. 50.

vlastní smysl. K tomu, aby bylo naloženo se zůstavitelovým jměním tak, jak skutečně zamýšlí, slouží výkladové pravidlo obsažené v ustanovení § 1503 OZ. Zůstavitel si může díky tomuto ustanovení dopředu zjistit, jak bude s pozůstalostí po jeho smrti naloženo.¹¹

Další změnou, kterou přinesl účinný občanský zákoník je § 1649 odst. 2, který pojednává o tzv. negativní závěti. Zůstaviteli je dána možnost stanovit o některém z dědiců, vyjímaje nepominutelných dědiců, kteří by jinak dědili na základě zákonné posloupnosti, že tento nenabude dědictví. Dědili by tedy ostatní dědicové, kterým to zákon přiznává.

Stejně účinky jako závěť má vedle ní i listina, na níž zůstavitel ve svém testamentu odkáže a splňuje-li tato náležitosti závěti dané zákonem. V případě, že by listina tyto náležitosti nespĺňovala, bude se k ní přihlížet alespoň jako na vodítko při vysvětlení zůstavitelovy vůle.

Sepsání závěti zůstavitelem o určité části svého jmění nevylučuje možnost, o zbylé části uzavřít dědickou smlouvu či dědění ponechat na zákonu. Všechny dědické tituly, jak dědická smlouva, závěť či zákon, mohou stát vedle sebe. V praxi může tedy nastat situace, kdy zůstavitel o třetině svého majetku uzavře dědickou smlouvu s druhou smluvní stranou. O druhé třetině sepíše závěť, podle níž budou dědit dědicové rovným dílem, ohledně zbylé třetiny pozůstalosti zůstavitel nerozhodne a ta tedy připadne zákonným dědicům.

2.1.2 Závěť v polském právu

Testament v polském dědickém právu je dědický titul, který má vždy přednost před děděním na základě zákona.¹² Závěť neboli testament má v polském právním systému dva významy. Primárně je nutno závěť považovat za konkrétní právní jednání v dědickém právu, zároveň je testament dokument obsahující prohlášení poslední vůle zůstavitele.

Polské dědické právo umožňuje pouze jeden typ pořízení pro případ smrti a to závěť. Této zásadě se v polské právní nauce říká uzavřený katalog právních jednání pro případ smrti (*mortis causa*).¹³ Závěť jako právní jednání polského dědického práva se vyznačuje následujícími vlastnostmi. Závěť je jednostranné, formální právní jednání osobní povahy učiněné pro případ smrti, jenž nemá konkrétně určeného adresáta. Dědicové stanoveni v závěti nejsou považováni za adresáty závěti, poněvadž účinky tohoto jednání vznikají až v okamžiku smrti zůstavitele. Testament či jeho část může zůstavitel kdykoliv za svého života

¹¹ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 129.

¹² WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 41.

¹³ DOLIWA, Adam. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. BECK, 2010, s. 56.

odvolat.¹⁴ Zůstavitel nemůže za dědice povolat osobu, která je již po smrti či ještě není počata.

Polské dědické právo výslovně zakazuje společnou závěť, neboť závěť má být vyjádřením vůle jediného zůstavitele. K závěti, kterou sepsali manželé či kdokoliv jiný společně, se nepřihlíží. V polské literatuře bývají uváděny dva důvody zákazu společné závěti. Prvním z nich je vzájemné ovlivňování při sepisování závěti, kvůli němuž by docházelo k omezení svobodné vůle testovat jednoho ve prospěch druhého. Dalším argumentem stojícím proti společné závěti je obtížnost posouzení odvolání závěti, pokud by bylo učiněno pouze jedním ze zůstavitelů. Pokud by se dvě závěti nacházely na jednom listě papíru s tím, že na jedné straně bude závěť jednoho zůstavitele a na straně druhé dalšího, nelze nic namítat a platné budou obě závěti.¹⁵ Sepsat testament může dle polského dědického práva pouze fyzická osoba, která je způsobilá nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem, tudíž je plně svéprávná. Závěť nelze vzhledem k její osobní povaze sepsat prostřednictvím zástupce. Zůstavitel může kdykoliv za svého života závěť změnit či zrušit, aniž by byl povinen své rozhodnutí zdůvodňovat.¹⁶

Prostřednictvím závěti je zůstaviteli ponechána možnost ustanovit za dědice jen některé osoby patřící do okruhu zákonných dědiců či dokonce osoby od nich naprosto odlišné. Absolutní volnost v pořizování závěti se sebou přináší nebezpečí úplného vyloučení zákonných dědiců z účasti na dědění. Polský zákonodárce se však snaží chránit zájmy nejbližší rodiny a proto zřídil systém tzv. *zachowku*. Přestože tento institut neumožní nejbližším členům rodiny, kteří jsou vyloučeni z dědění na základě závěti, účastnit se dědictví, chrání je formou peněžních nároků.¹⁷

V polském právním systému je možné sepsat tzv. negativní závěť, ačkoliv není nikde v zákoně upravena. Zůstavitel tímto vyloučí z dědění jednu či více konkrétních osob spadajících do okruhu zákonných dědiců, aniž by povolával za dědice osoby jiné. Dědictví tudíž připadne zákonným dědicům, kteří nebyli negativní závětí z dědění vyloučeni.¹⁸

---

¹⁴ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 33.

¹⁵ DOLIWA, Adam. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. BECK, 2010, s. 56.

¹⁶ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 34.

¹⁷ PIATOWSKI, Józef Stanoslaw. *Prawo spadkowe Zarys wykladu*. 6. vydání. Warszawa: LexisNexis, 2003, s. 99.

¹⁸ PIATOWSKI, Józef Stanoslaw. *Prawo spadkowe Zarys wykladu*. 6. vydání. Warszawa: LexisNexis, 2003, s. 100.

Druhý význam závěti, který se v polském právu vyskytuje, je závěť jako dokument obsahující prohlášení poslední vůle zůstavitele.

Náležitosti platného testamentu jsou následující: způsobilost zůstavitele pořídit závěť, projev vůle prostý jakýchkoliv vad, obsah a forma stanovená zákonem.

2.1.3 Shrnutí

Obecná definice a náležitosti závěti se v českém právu příliš neliší od závěti v právu polském. Obě právní úpravy stanovují, že závěť je jednostranné, odvolatelné právní jednání fyzické osoby pro případ smrti pořízené pouze jednou osobou.

Oba právní řády vylučují společnou závěť, což odůvodňují tím, že testament je právním jednáním vyjadřující poslední vůli pouze jedné osoby. Polské dědické právo obsahuje méně přísnou zákonnou limitaci ve volnosti pořizování závěti, neboť neobsahuje ustanovení o nepominutelných dědicích či o pořizování poslední vůle v zařízeních poskytujících zdravotní péči. V polském právu je povolání dědiců ponecháno na vůli zůstavitele, avšak zde existuje systém tzv. *zachowku* tedy ochrany nejbližších členů rodiny zůstavitele formou peněžních nároků.

Polské i české dědické právo zná negativní závěť vztahující se na situaci, kdy zůstavitel v závěti výslovně stanoví osoby, které budou z dědění vyňaty.

2.2 Způsobilost zůstavitele pořídit závěť

2.2.1 Způsobilost zůstavitele pořídit závěť v českém právu

Způsobilost zůstavitele pořídit závěť neboli testovací schopnost musí být dána v době, kdy je toto právní jednání učiněno. Pokud by později u zůstavitele došlo ke ztrátě této způsobilosti, nemá tato skutečnost vliv na platnost testamentu.¹⁹

Závěť může vždy pořídit osoba plně svéprávná, v opačném případě je závěť absolutně neplatná tedy ze zákona.²⁰ Z této zásady však existují zákonné výjimky, které nalezneme v ustanovení § 1526 a násl. OZ. První z nich je možnost zřídit závěť osobou nesvéprávnou,

---

¹⁹ ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan, a kolektiv. *Občanské právo hmotné 3. 5. vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 272.

²⁰ Svěprávností se dle ustanovení § 30 OZ rozumí osoba, která nabyla zletilosti (dovršila osmnáctý rok věku), dále před nabytím zletilosti i osoba, která uzavřela manželství nebo které byla svěprávnost přiznána soudem.

dovršila-li věku patnácti let a učinila-li tak formou veřejné listiny²¹, aniž by k tomu bylo zapotřebí souhlasu jejího zákonného zástupce. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku se zmiňuje o tom, že zákonodárce *de lege ferenda* nevyklučuje možnost sepisování takových závětí soudy.²² Další výjimky, kdy může pořizovatel zřídit platnou závěť i přesto, že není plně svéprávný, se již netýkají věku pořizovatele, nýbrž jeho zdravotního postižení, na základě něhož soud dané osobě omezil svéprávnost. Osoba, které byla svéprávnost takto omezena a je z tohoto důvodu nezpůsobilá pořizovat, však může sepsat platnou závěť v jakékoliv formě, pokud se uzdravila do té míry, že je schopna projevit vlastní vůli. Je však nutné zdůraznit, že zde nejde o tzv. *lucidum intervallum* nebo-li jasné či bdělé mezidobí při trvalé duševní poruše, neboť se předpokládá faktické uzdravení, nikoliv však úplné. Ten, kdo tvrdí, že byl pořizovatel ve stavu umožňujícím sepsat závěť, nese důkazní břemeno a je tedy povinen tuto skutečnost dokázat.²³ Další výjimkou, kdy může platně pořizovat osoba, které byla omezena svéprávnost, je pořízení formou veřejné listiny.

Zákon myslí i na případy, kdy je osobě omezena svéprávnost z důvodu chorobné závislosti na požívání alkoholu, užívání psychotropních látek nebo podobných přípravků či jedů nebo chorobnou závislost na hráčské vášni představující závažnou duševní poruchu. Pokud tomu tak je, může tato osoba v rozsahu omezení pořizovat v jakékoliv předepsané formě, nejvýše však o polovině pozůstalosti. Zbývající polovina pozůstalosti vždy musí připadnout zákonným dědicům. Pokud by jediným zákonným dědicem byl stát, může zůstavitel zřídit závěť o celé pozůstalosti.

2.2.2 Způsobilost zůstavitele pořídit závěť v polském právu

Způsobilost zůstavitele pořídit závěť v sobě zahrnuje jak sepsání závěti, tak rovněž její odvolání. Testamentární způsobilost podle polského práva náleží pouze fyzickým osobám, které jsou plně způsobilé právě jednat, tedy jsou plně svéprávné a této způsobilosti nebyly rozhodnutím soudu zbaveny či v ní omezeny.²⁴ Plně svéprávnou se v polském právním systému stává osoba, která dovršila plnoletosti, tedy dosáhla věku 18 let nebo vstoupila do manželství (pozdějším prohlášením manželství za neplatné, se plnoletosti již nepozbývá). Plně způsobilou k pořízení závěti musí být osoba v době, kdy závěť pořizuje. Pozdější zbavení či omezení svéprávnosti nemá na platnost závěti vliv. Jako názorná ukázka nám může

²¹ veřejnou listinou se dle ustanovení § 3026 odst. 2 rozumí notářský zápis, jenž může být nahrazen pouze rozhodnutím, kterým orgán veřejné moci v mezích své pravomoci schvaluje smír nebo projev vůle, jehož povaha to nevyklučuje.

²² Důvodová zpráva, str. 379.

²³ Tamtéž.

²⁴ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 43.

posloužit následující příklad. Osoba A sepsala dne 4. 4. 2004 vlastnoruční závěť. Ve stejném měsíci dne 15. 4. 2004 sestra osoby A podala k soudu žádost o zbavení její svéprávnosti z důvodu postupující stařecké demence. Soud ustanovil osobě A po dobu řízení o zbavení svéprávnosti opatrovníka. V průběhu řízení osoba A zemřela. Závěť sepsaná osobou A je platná, neboť v době jejího sepsání měla způsobilost k pořízení závěti. Neplatnost této závěti může být prohlášena pouze v případě, že dojde k prokázání, že právní jednání bylo učiněno ve stavu, který KC označuje za stav vylučující vědomé a svobodné rozhodování a projevování vůle.²⁵ V případě, že závěť zřídí osoba se soudně omezenou či zbavenou svéprávností, je toto právní jednání neplatné a pozdější obnovení či znovu získání svéprávnosti nezpůsobí její konvalidaci tedy zhojení. Tato osoba by proto musela sepsat závěť novou.

Jako zajímavost můžeme uvést, že před účinností současného polského občanského zákoníku tzn. za účinnosti dekretu z roku 1946, mohli platnou závěť sepsat před notářem tzn. formou notářského zápisu i nezletilí starší 16ti let a osoby s omezenou svéprávností, a to se souhlasem jejich zákonného zástupce.²⁶

2.2.3 Shrnutí

V českém i v polském právním řádu nastává plná způsobilost pořizovat závěť dosažením svéprávnosti tedy dovršením 18 let. České dědické právo však umožňuje pořizovat i osobám, jež nejsou plně svéprávné z důvodu nedostatku věku tzn. jsou mladší 18ti let či osobám, kterým byla způsobilost soudně omezena. Učinit tak mohou formou veřejné listiny tedy notářským zápisem. V polském dědickém právu nyní taková možnost neexistuje, pořizovat proto mohou výhradně osoby s plnou svéprávností, tedy starší 18 let, kterým nebyla soudně omezena či zbavena svéprávnost.

2.3 Náležitosti projevu a vůle

2.3.1 Náležitosti projevu a vůle v českém právu

Závěť je jednostranné právní jednání a proto musí splňovat jak obecná ustanovení týkající se právního jednání, tak speciální ustanovení vztahující se výhradně k závěti. Závěť tedy vyvolává právní následky, které jsou v ní vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe.

---

²⁵ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Právo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 35.

²⁶ Tamtéž s. 35-36.

K platnosti závěti je třeba, aby vůle zůstavitele byla učiněna svobodně a vážně. Platnost závěti je posuzována z pohledu pořizovatele nikoliv adresáta tedy dědice. O svobodný projev vůle zůstavitele nepůjde v případě, kdy jednající zná obsah právního jednání, je si vědom toho, co činí, ale byl ovlivněn do té míry, že nelze projev jím učiněný považovat za jeho projev. Bez pochyb rovněž nejde o svobodný projev vůle, pokud bylo sepsání závěti provedeno pod fyzickým či psychickým nátlakem.²⁷

Druhou podmínkou platnosti závěti, jak již bylo psáno výše, je vážnost projevu vůle zůstavitele. Aby byl projev vůle vážný, musí být prostý omylu a tento omyl musí být podstatný. Občanský zákoník výslovně definuje podstatný omyl. Je jím takový omyl, jenž se týká buď osoby, které se něco zůstavuje, nebo podílů či věci, které se zůstávají, anebo podstatných vlastností věci. Vlastnosti jsou podstatné, je-li zřejmé, že by zůstavitel tak neurčil, kdyby se v nich nebyl býval zmylil. Nezáleží na tom, kdo tento omyl vyvolal, dokonce ani v případě, že byl vyvolán samotným zůstavitelem.²⁸ Podstatný omyl způsobuje relativní neplatnost závěti.²⁹ Podstatným omylem není pouhá vada v přepsání, pojmenování či popsání, tudíž tyto nedostatky závěti její neplatnost nezpůsobují.

Mezi další náležitosti projevu vůle zůstavitele při zřizování závěti je srozumitelnost. Touto srozumitelností je rozuměna taková srozumitelnost, u které existuje nějaká osoba, která dokáže stanovit obsah poslední vůle zřizovatele. Poslední pořízení rovněž musí splňovat požadavek určitosti, zejména co se týče okruhu dědiců. Dědicové by měli být v závěti výslovně uvedeni.³⁰ Výjimku stanovil Krajský soud v Brně svým rozhodnutím, kdy určil, že ustanovení dědiců rodinným vztahem nezpůsobuje neplatnost závěti.³¹ Dle tohoto soudního rozhodnutí je tedy možné v závěti jako dědice stanovit „své bratry“ bez uvedení konkrétnějších informací, neboť není pochyb o tom, kdo jsou bratři zůstavitele.

Poslední a zároveň jedním z nejpodstatnějších náležitostí platnosti projevu vůle zůstavitele je splnění požadované formy závěti. Závěť v českém právním systému musí být zřízena písemně, výjimkou však je závěť pořízená s úlevami. Jednotlivým formám závěti se budu věnovat v následující kapitole.

---

²⁷ MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo, Praktická příručka*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 58.

²⁸ Důvodová zpráva, str. 381.

²⁹ relativní neplatnost je upravena v ustanovení § 586 NOZ, jenž uvádí, že je-li neplatnost právního jednání stanovena na ochranu zájmu určité osoby, může vznést námitku neplatnosti jen tato osoba. Nenamítne-li oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se právní jednání za platné.

³⁰ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická poslušnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 74.

³¹ Rozsudek Krajského soudu v Brně č. j. 18 Co 218/93-32 ze dne 14. 2. 1994.

Tyto přísné nároky na platnost projevu vůle zůstavitele jsou kladeny z toho důvodu, že právní účinky závěti nastávají až po smrti zůstavitele, tudíž je její zjištění pravé poslední vůle zůstavitele o to obtížnější.³²

2.3.2 Náležitosti projevu a vůle v polském právu

Vůle pořídit závěť je podmínkou platnosti tohoto právního jednání pro případ smrti. Polský Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí II CKN 542/97 prohlásil, že není podstatné, zda je právní jednání označeno slovy „testament“ či „poslední vůle“ apod., ale zásadní je vůle zůstavitele závěť sepsat.³³ Vůle zůstavitele zřizujícího závěť musí být vážná a prostá jakýchkoliv vad. Vadami projevu vůle jsou pouze takové, které zákon za tyto vady výslovně stanovuje. Na vady projevu vůle zůstavitele při zřizování závěti se vztahují obecná ustanovení polského občanského zákoníku, která se vztahují na všechna občanskoprávní jednání. To neplatí v případě, že zvláštní ustanovení týkající se pouze dědického práva, stanoví jinak. Vady projevu vůle mohou být tedy způsobeny psychickým stavem zůstavitele či mohou spočívat ve vnějších okolnostech.³⁴

Polský občanský zákoník v ustanovení art. 945 KC uvádí tři vady projevu vůle, které bezpodmínečně způsobují neplatnost závěti. Mezi tyto vady patří: stav vylučující vědomé či svobodné rozhodování a vyjadřování vůle, omyl a hrozba. Důležité je ovšem zmínit, že jde o neplatnost absolutní, která se vyznačuje následujícími vlastnostmi. Jde o právní jednání neplatné *ex tunc*, tedy od samého počátku nevyvolává právní účinky a tato neplatnost závěti nastupuje *ex lege* tzn. ze zákona. Kdokoliv, kdo má ve věci právní zájem se může dovolat na neplatnost závěti. Okruh těchto osob je poměrně široký, neboť jej zákon nikde nespecifikuje. Takto však nemůže učinit kdykoliv, neboť polský občanský zákoník rovněž v ustanovení art. 945 KC stanovuje lhůtu k tomu určenou. Osoba, v jejímž je to zájmu, se může dovolat na neplatnost závěti ve lhůtě tří let ode dne, kdy se o vadě dozvěděla (subjektivní lhůta). Není možné se neplatnosti testamentu dovolat po uplynutí deseti let od smrti zůstavitele (objektivní lhůta). Osoba tvrdící, že je závěť neplatná, je povinna vždy náležitě uvést a odůvodnit skutečnost, která má neplatnost způsobovat. Tuto právní konstrukci polské právo nazývá modifikovaná absolutní neplatnost. Označení modifikovaná je z důvodu pevně stanovených lhůt k dovolání se neplatnosti závěti. Na marné uplynutí lhůty k dovolání se neplatnosti

³² SCHELLOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, 2013, s. 55.

³³ PIATOWSKI, Józef Stanoslaw. *Prawo spadkowe Zarys wykladu*. 6. vydání. Warszawa: LexisNexis, 2003, s. 78-79.

³⁴ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 35.

existují dva rozdílné názory. První názor tvrdí, že pokud se žádná osoba nedovolá neplatnosti závěti, nastává její konvalince tedy zhojení vad a závět se stává platnou. Naproti tomu druhé stanovisko říká, že v takové situaci ke zhojení nedochází a závět zůstává neplatnou, ale z důvodu marného uplynutí lhůt nastupují právní účinky v závěti stanovené.³⁵ Jako konkrétní příklad z praxe můžeme uvést případ, o kterém rozhodoval soud. Ve dne 5. 5. 1992 osoba A zřídila závět ve stavu vylučujícím vědomé rozhodování a vyjádření vůle, neboť trpěl Alzheimerovou chorobou. Dědicem ustanovil svou družku osobu B a svého bratra osobu C. Osoba A zemřela dne 16. 12. 1992. Jeho bývalá žena se v lednu 1993 odvolala na neplatnost závěti, neboť chtěla, aby dědictví nabyt jejich společný syn. Soud rozhodl, že osoba A nebyla ve stavu umožňujícím vědomé vyjádření vůle a z toho důvodu je závět od svého počátku absolutně neplatná. Dědit budou zákonní dědicové.³⁶

Jako první se zaměříme na vadu projevu vůle zůstavitele spočívající v přijetí rozhodnutí a vyjádření vůle, jenž není vědomé či svobodné. Důvodem tohoto stavu může být dle ustanovení 82 polského občanského zákoníku psychická nemoc, slabomyslnost či jiná duševní porucha byť přechodného rázu. Tato jiná psychická porucha může mít původ v užití alkoholu, drog nebo jiných farmaceutických prostředků, rovněž také v biologických pochodech jako například vysoká horečka, roztroušená skleróza apod. Vždy ovšem musí jít o okolnosti vnitřního původu, nikoliv vnějšího. Z judikatury soudů je odvozeno, že samotná existence psychické nemoci, slabomyslnosti či jiné duševní poruchy zůstavitele nutně neznamená, že závět je neplatná, neboť tato skutečnost zde musí být v okamžiku, kdy tento závět pořizuje. Psychicky nemocná osoba tedy může pořídit platnou závět, pokud tak učiní v době tzv. *lucidum intervallum*.³⁷ Posouzení platnosti závěti sepsané v tomto stavu vždy náleží soudu. U závěti sepsané osobou, která následně spáchala sebevraždu, musí soud velmi bedlivě zkoumat, okolnosti zřízení závěti a případně vyloučit, zda zůstavitel nebyl duševně nemocný.³⁸ Je potřeba také zdůraznit, že tato vada musí spočívat v samotném projevu vůle a ne pouze ve vnitřních myšlenkových pochodech zůstavitele.³⁹

---

³⁵ BIERNAT, Jakub, CYBULA, Piotr. *Prawo spadkowe: pytania, kazusy, tablice*. 3. wydanie. Warszawa, C.H. BECK, 2011, s. 15.

³⁶ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 40.

³⁷ Jde o normální, jasné, bdělé mezidobí u osoby s duševní poruchou trvalejšího rázu. Text dostupný na http://cs.wikisource.org/wiki/Ott%C5%AFv_slovn%C3%ADk_nau%C4%8Dn%C3%BD/Intervallum_lucidum

³⁸ PIATOWSKI, Józef Stanoslaw. *Prawo spadkowe Zarys wykladu*. 6. vydání. Warszawa: LexisNexis, 2003, s. 81.

³⁹ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 37.

Další vadou projevu vůle zůstavitele dle ustanovení 945 polského občanského zákoníku, který způsobuje neplatnost závěti, je omyl. Pod vlivem omylu jedná zůstavitel tehdy, jestliže kdyby tohoto omylu nebylo, nese-psal by závěť o tomtéž obsahu. Omyl je tedy neshoda mezi realitou a jejím odrazem v mysli zůstavitele.⁴⁰ Pro posouzení neplatnosti závěti není rozhodné, zda byl zůstavitel uveden v omyl jinou osobou nebo omyl vznikl bez zavinění třetí osoby.⁴¹ Omyl je právně relevantní, jestliže se týká obsahu závěti nebo motivu, který zůstavitele ke zřízení závěti vedl. Podstatný význam má subjektivní pohled testátora. Kritériem je tedy, zda by zůstavitel zřídil závěť o stejném obsahu, kdyby znal skutečný stav věci. Například pokud zůstavitel ve svém testamentu dědicem ustanovuje nejméně oblíbené dítě v přesvědčení, že dědictví je předlužené a chce mu tímto způsobem přitížit, ale posléze vyjde najevo, že skutečný stav dědictví je naprosto odlišný, bude závěť prohlášena za neplatnou.⁴²

Třetí vadou projevu vůle zůstavitele je hrozba. Tato vada projevu vůle nastává v situaci, kdy jiná osoba donutí zůstavitele k sepsání závěti o určitém obsahu pod hrozbou použití prostředků, které jsou schopny zůstaviteli v případě nevyhovění, ublížit. Pojmem hrozba se rozumí již samotné vyvolání obavy, která zůstavitele přiměje ke zřízení určité závěti. Polské dědické právo nevyžaduje tak jak tomu je v trestním právu, aby šlo o hrozbu, kvůli níž by se zůstavitel musel obávat o zdraví své či svých blízkých a aby tato obava byla objektivně oprávněná. Taktéž není podstatné, jestli se hrozba týká určité osoby či věci. Postačí, že je testament sepsán pod vlivem jakékoliv hrozby, jenž je pro zůstavitele relevantní. Pokud by zůstaviteli kdokoliv hrozil například sesláním přírodní katastrofy, zůstavitel by uvěřil tomu, že je toho někdo schopen a proto by učinil toto právní jednání pro případ smrti, půjde o vadu projevu vůle zůstavitele spočívající v hrozbě a závěť bude z toho důvodu neplatná.⁴³

Aby závěť byla platná, musí být dědic případně dědicové v ní stanoveni, dostatečně identifikováni. Tuto podmínku zůstavitel splní buď ustanovením dědiců jmenovitě tedy

---

⁴⁰ DOLIWA, Adam. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. BECK, 2010, s. 71.

⁴¹ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 38.

⁴² PIATOWSKI, Józef Stanisław. *Prawo spadkowe Zarys wykladu*. 6. vydání. Warszawa: LexisNexis, 2003, s. 82.

⁴³ Tamtéž, s. 83.

uvedením jejich jména a příjmení či obchodního názvu nebo opisem, který nevzbuzuje pochybnosti o tom, kdo má dědit.⁴⁴

2.3.3 Srovnání

Konstrukce neplatnosti závěti z důvodu vad projevu vůle je v polském dědickém právu odlišná a obsáhlejší než v právu českém. V českém občanském zákoníku je v ustanoveních o závěti speciálně upraven pouze omyl jako vada projevu vůle zůstavitele. V polském právu je však vedle omylu dále výslovně uvedena hrozba a stav vylučující vědomé a svobodné rozhodování a projevení vůle.

Omyl jakožto vada projevu vůle zřizovatele závěti způsobující její neplatnost, jenž je společná pro oba právní systémy, má v polském právním řádu za následek jiné právní účinky než v českém. V českém dědickém právu je s omylem spojena relativní neplatnost tzn. neplatnost, které se musí osoba, v jejímž je to zájmu, dovolat. V opačném případě je právní jednání platné. Naopak v polském dědickém právu je situace poněkud odlišná. Neplatnost závěti způsobena omylem, jakožto hrozbou a stavem vylučující vědomé a svobodné rozhodování a projevení vůle není relativní, nýbrž absolutní, avšak je zde stanovena speciální lhůta k jejímu dovolání se. Subjektivní lhůta tedy od okamžiku, kdy se o této skutečnosti dotyčná osoba dozvěděla, činí tři roky, objektivní lhůta je stanovena na deset let.

2.4 Formy závětí a jejich náležitosti

2.4.1 Formy závětí a jejich náležitosti v českém právu

České dědické právo zná závěti pořízené soukromou listinou⁴⁵ a listinou veřejnou⁴⁶. Dále občanský zákoník upravuje několik odlišných forem závěti a to závěť napsanou vlastní rukou (holografní) a závěť sepsanou jinak než vlastní rukou (allografní), tyto dvě závěti se řadí mezi testamenty pořízené soukromou listinou. Závěť ve formě notářského zápisu jako třetí forma závěti se řadí mezi závěti pořízené veřejnou listinou. Poslední tedy čtvrtou formou je závěť s úlevami, která jako jediná nevyžaduje písemnou formu. Tato forma závěti se rovněž označuje jako privilegovaná závěť a užíje se v situaci, kdy se zřizovatel nachází v ohrožení života a nemůže sepsat klasickou závěť. Privilegovaná závěť se dále dělí na tři

---

⁴⁴ BIERNAT, Jakub, CYBULA, Piotr. *Prawo spadkowe: pytania, kazusy, tablice*. 3. wydanie. Warszawa, C.H. BECK, 2011, s. 17.

⁴⁵ Soukromá listina je upravena v ustanovení § 565 a násl. občanského zákoníku. V případě, že se někdo dovolává soukromé listiny, je na něm, aby dokázal její pravost a správnost.

⁴⁶ Veřejná listina je upravena v ustanovení § 567 a násl. občanského zákoníku. Jde o listinu vydanou orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci nebo listina, kterou za veřejnou listinu prohlásí zákon. Existuje-li určitá skutečnost potvrzená veřejnou listinou, zakládá to plná důkaz o tomto projevu vůle.

druhy, závěť ústní před třemi svědky, závěť zaznamenaná starostou obce, na jejímž území se zůstavitel nalézá a závěť pořízená na palubě námořního plavidla, letadla, ve válce před velitelem vojenské jednotky ČR. Každou formou závěti se budu v následujících odstavcích věnovat.

2.4.1.1 Holografní závěť

Holografní závěť neboli závěť napsaná vlastní rukou, patří mezi nejjednodušší a z toho důvodu rovněž nejčastěji využívanou formu závěti. K jejímu zřízení není zapotřebí vynakládat žádné finanční prostředky. K platnosti je vyžadována písemná forma prostřednictvím vlastnoručního sepsání celé závěti a dále vlastnoruční podpis zůstavitele. Holografní závěť vylučuje použití jakýchkoliv technických nástrojů, přípustná je pouze vlastnoruční forma sepsána psacími pomůckami.

Podpis musí být umístěn na konci závěti, neboť tím zůstavitel stvrzuje, že výše uvedené je jeho projev vůle a závěť tímto uzavírá. Text, který se nachází za podpisem zůstavitele, nelze považovat za závět. To se ovšem nevztahuje na dodatky k závěti, které však musí odpovídat nárokům na holografní závět.⁴⁷ Podpis ve většině případů představuje jméno a příjmení zřizovatele závěti, ale zkrácené rodné jméno či jeho zdrobnělina nemají za následek neplatnost tohoto právního jednání. V případě, že zůstavitel v závěti přenechává dědictví svým dětem či svým blízkým příbuzným, je možné se podepsat uvedením svého příbuzenského vztahu vůči dědicům např. „Tvůj děda“ či „Tvá matka“ zejména v dopise.⁴⁸ Nečitelný podpis nezpůsobuje neplatnost závěti, lze-li bez pochybností určit, kdo závět sepsal.

To ovšem neplatí pro samotný text závěti, který musí být čitelný vždy. V opačném případě by pořízení pro případ smrti bylo neplatné z důvodu neidentifikovatelného projevu poslední vůle zůstavitele.⁴⁹ Za zmínku stojí situace, kdy ruku zůstavitele vede jiná osoba, neboť v takovém případě jde o závět této osoby, nikoliv původního zůstavitele. Je však

---

⁴⁷ SCHELLOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, 2013, s. 57.

⁴⁸ MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo, Praktická příručka*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 95.

⁴⁹ SCHELLOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, 2013, s. 58.

přípustné sepsání závěti nohou či ústy, jestliže je osoba zůstavitele fyzicky postižená a proto nemůže zřídit holografní testament rukou.⁵⁰

Datum v závěti se musí vztahovat ke dni, kdy byla závěť podepsána, nikoliv ke dni jejího sepsání. Datum musí být napsáno vlastnoručně a může se nacházet kdekoliv v závěti. Chybějící datum nezpůsobuje neplatnost závěti, pokud ovšem zůstavitel nezřídil závěti, které nejsou datovány, více a ty si navzájem odporují nebo jsou právní účinky tohoto právního jednání závislé na určení doby jejího pořízení, pak je testament neplatný.

K této formě závěti není zapotřebí žádných svědků. Holografní závěť nemusí být sepsána bezpodmínečně pouze na papíře, ale může být zachycena i na jiném předmětu, který to umožňuje, například na stěně či ubrousku. Závěť může být sepsána v jakémkoliv jazyce, který zůstavitel ovládá.⁵¹ Tato forma závěti představuje nejsnazší způsob, jak o své pozůstalosti pořídit. Zřízení holografní formy závěti tedy není spojeno s žádnými výraznějšími překážkami. Jednoduchost pořízení této formy závěti zároveň obnáší i riziko jejího sepsání pod vlivem emoci zůstavitele, aniž by důkladně promyslel její následky.⁵²

2.4.1.2 Allografní závěť

Další formou závěti, kterou zná české dědické právo je alografní závěť. Jde o závěť, kterou zůstavitel nenapsal vlastní rukou, nýbrž s pomocí technických zařízení, je však vlastnoručně podepsána a za přítomnosti dvou svědků je zůstavitelem výslovně prohlášeno, že se jedná jeho poslední vůli.

K pořízení této formy závěti není zapotřebí plné svéprávnosti zůstavitele, tudíž není překážkou, jestliže je v ní pořizovatel omezen. Zákon však pro osobu nevidomou či jinak smyslově postiženou předepisuje přísnější podmínky pro zřízení alografní závěti. Poslední vůle musí být učiněna v listině před třemi přítomnými svědky, přičemž jeden z nich závěť sepíše a jiný ji přede všemi nahlas přečte. Zůstavitel dále potvrdí, že jde o jeho poslední vůli. Pokud je však zůstavitel jinak smyslově postižen, musí být obsah listiny tlumočen zvláštním způsobem dorozumívání, který si zůstavitel zvolí (např. znaková řeč u osob hluchých), přičemž tento způsob dorozumívání musí být všem svědkům znám. V takovém případě musí být rovněž v závěti uvedeno, že pořizovatel z důvodu svého postižení nemůže číst a psát, dále

⁵⁰ MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo, Praktická příručka*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 92.

⁵¹ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 75

⁵² MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 104.

kdo závěť napsal, kdo ji přečetl nebo tlumočil a jakým způsobem zůstavitel potvrdil, že listina obsahuje jeho poslední vůli a také údaj o způsobu dorozumívání. Zůstavitele, jenž nemůže číst a psát, ale rozumí obsahu závěti, chrání zákon tak, že nedokáže-li se na závěť podepsat, má možnost učinit na listině rukou či jiným způsobem v přítomnosti alespoň dvou svědků znamení, u něhož jeden ze svědků uvede jméno tohoto zůstavitele. Tímto znamením může například být otisk prstu, chodila či ruky. Vyžaduje se i podpis svědků na závěti, i přesto že jim nemusí být obsah závěti znám.⁵³ Svědci musí být bezpodmínečně vždy přítomni při prohlášení zůstavitele stvrzujícího, že se na listině nachází jeho poslední vůle.

Zákon neuvádí, jakým způsobem má být prohlášení zůstavitele o pravosti jeho poslední vůle na listině učiněno. Zůstavitel takto může tedy vykonat ústně, písemně či jiným způsobem, jenž nevzbuzuje pochybnost o tom, že zůstavitel souhlasí s tím, co je v listině zapsáno.⁵⁴

Osoba, která sepsala závěť, nemusí splňovat žádné speciální vlastnosti, dokonce není nezbytné, aby byla plně svéprávná. Tento pisatel může být zároveň svědkem či dědicem, je ovšem vyloučeno, aby tatáž osoba byla současně svědkem i dědicem při zřizování alografní formy závěti. Zřízení alografní závěti je ve srovnání s holografní závětí složitější, avšak s jejím sepsáním nejsou spojeny žádné náklady ani časová náročnost. Zůstavitel tuto závěť může kdykoliv změnit.⁵⁵ Je však důležité uvést skutečnost, že na svědky, stejně tak jako na pisatele, předčitatele, tlumočníka, schovatele se ze zákona vztahuje povinnost mlčenlivosti. V případě porušení této povinnosti, odčiní tato osoba zůstaviteli újmu, kterou mu tímto jednáním způsobila.

I osoba, která má vystupovat v roli svědka, musí splňovat předpoklady stanovené zákonem. Svědek musí v první řadě potvrdit totožnost zůstavitele a soulad prohlášení zůstavitele s obsahem závěti. Je totiž vyloučeno, aby svědek měl jakýkoliv zájem na obsahu testamentu. Z toho důvodu svědkem musí být osoba svéprávná, znalá jazyka nebo způsobu dorozumívání, v němž je poslední vůle učiněna, nesmí být němá, neslyšící či nevidomá. Dědic nemůže svědčit o tom, co mu připadne na základě závěti, rovněž nemůže být svědkem osoba

---

⁵³ ŠVESTKA, Jiří, DVORŇÁK, Jan, a kolektiv. *Občanské právo hmotné 3.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 273.

⁵⁴ MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi.* 3. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 96.

⁵⁵ Tamtéž s. 105.

dědici blízká či zaměstnanec dědice. Výjimkou je případ, kdy zůstavitel sepsal závěť vlastnoručně či jsou při jejím zřízení přítomni tři svědci.⁵⁶

2.4.1.3 Závěť pořízená veřejnou listinou

Závěť ve formě veřejné listiny představuje další formu zřízení závěti. Převážně půjde o závěť ve formě notářského zápisu, avšak je přípustný i pořízení jiným způsobem, půjde-li o veřejnou listinu např. advokátní zápis, který bude v budoucnu rovněž brán jako veřejná listina.⁵⁷ Tuto závěť sepíše za úplaty jakýkoliv notář, přičemž není rozhodné místo trvalého bydliště zůstavitele.⁵⁸ Obligatorně zákon ukládá zřízení závěti touto formou v případě, že pořizuje osoba starší patnácti let a dosud nenabyla plné svéprávnosti, aniž by k tomu bylo zapotřebí souhlasu zákonného zástupce. Dále zákon vyžaduje pořízení formou veřejné listiny v případě, že je zůstavitel soudem omezen ve svéprávnosti.

Pokud touto formou závěti pořizují osoby nevidomé či jinak smyslově postižené, není vyžadována přítomnost svědků při jejím zřízení.

Mezi výhody této závěti patří v první řadě přítomnost samotného notáře, neboť zůstaviteli poskytne potřebné poučení a právní poradenství, díky němuž se nemůže stát, že by závěť byla neplatná. Závěť formou veřejné listiny představuje spolehlivý a bezpečný způsob zřízení závěti a to z následujících důvodů. Každá takto učiněná závěť je totiž uložena v kanceláři notáře a zápis o jejím zřízení se automaticky eviduje v Evidenci právních jednání pro případ smrti vedené Notářskou komorou České republiky. Není možné vydat stejnopis závěti, vydá se však prostý opis⁵⁹ tedy bez doložky o souhlasu opisu s prvopisem listiny. Notářský řád výslovně uvádí, že tento prostý opis notářského zápisu lze vydat pouze jejich pořizovateli či osobě, která je ustanovována správcem dědictví, nebo jejich zmocněnci, který se vykáže plnou mocí s úředně ověřeným podpisem zmocnitele. Je zde rovněž zaručeno, že závěť bude projednána dle projevené poslední vůle zůstavitele⁶⁰.

2.4.1.4 Závěť s úlevami

Další a také poslední formou závěti, kterou upravuje občanský zákoník, je závěť, která souhrnně nese pojmenování privilegovaná nebo-li závěť s úlevami. Privilegovaná závěť je

---

⁵⁶ Ustanovení § 1539 a násl. OZ.

⁵⁷ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 131.

⁵⁸ ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan, a kolektiv. *Občanské právo hmotné 3*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 273.

⁵⁹ § 90 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

⁶⁰ Text dostupný na: <http://www.nkcr.cz/index.php?page=zavetivydedeni> .

novinkou, kterou přinesl nový občanský zákoník, neboť tato forma závěti byla z českého právního řádu vyloučena v roce 1950. Existují tři druhy privilegované závěti a to závěť ústní, závěť před starostou a závěť na palubě lodi, letadla a ve válečném konfliktu. S pořízením závěti s úlevami je vždy spojena mimořádná a neočekávaná situace, kvůli níž nelze pořizovat výše uvedenými formami závěti.⁶¹

Prvním druhem závěti s úlevami je ústní závěť. Osoba, která se nachází v patrném a bezprostředním ohrožení života, může závěť pořídit ústně za přítomnosti současně tří svědků. Takto pořídit může i osoba, která se ocitla v místě, kde je běžný společenský styk ochromen následkem mimořádné události a nelze-li po něm rozumně požadovat závěť pořízenou v jiné formě.⁶² V praxi půjde například o pořízení závěti při živelné pohromě, autonehodě či epidemii nakažlivé nemoci. V takové situaci by přítomní svědci měli učinit záznam o poslední vůli zůstavitele, nestane-li se tak soud svědky osobně vyslechne a sepíše o tomto protokol. Tato závěť pozbývá platnosti uplynutím dvou týdnů od jejího pořízení, je-li zůstavitel naživu. Tato doba, stejně jako u ostatních privilegovaných závětí, začne běžet a běží až od chvíle, kdy zůstavitel může pořídit závěť ve formě veřejné listiny.⁶³

Závěť před starostou může zůstavitel zřídit, existuje-li důvodná obava, že zůstavitel zemře dříve, než bude moci o své pozůstalosti pořídit ve formě veřejné listiny. Závěť zaznamená starosta obce nebo jiná osoba, která je oprávněna ze zákona vykonávat funkci starosty obce, příslušný podle místa, kde se zůstavitel nalézá. Podmínkou této privilegované závěti je přítomnost dvou svědků. Obec má povinnost předat závěť bez zbytečného odkladu notáři do úschovy. Tento úkol má na starost obce, neboť právě obec jako veřejnoprávní korporace má ze zákona povinnost pečovat o své občany, díky čemuž k nim má velice blízko.⁶⁴ Závěť pořízená před starostou pozbývá platnosti uplynutím tří měsíců od jejího pořízení, je-li zůstavitel ještě naživu.

Dalším typem závěti řadícím se mezi tzv. závěti s úlevami je závěť pořízená na palubě letadla či lodi. Je podmínkou, aby toto námořní plavidlo plulo pod státní vlajkou České republiky a letadlo bylo zapsáno v leteckém rejstříku v České republice. Tuto závěť zaznamená velitel námořního plavidla nebo letadla či jeho zástupce pouze za přítomnosti dvou svědků. Nemusí však takto učinit, jestliže mu v tom brání starost o zajištění bezpečné

---

⁶¹ Důvodová zpráva, str. 384.

⁶² Ustanovení § 1542 OZ.

⁶³ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 132.

⁶⁴ SCHELLOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, 2013, s. 62.

plavby nebo letu, neboť to je vždy důležitější. Velitel provede záznam do lodního či v případě letadla do palubního deníku a závěť bez zbytečného odkladu předá zastupitelskému úřadu České republiky nacházejícímu se co nejbližší přístavu, do něhož námořní plavidlo připluje či místu, kde letadlo přistálo v zahraničí, případně orgánu veřejné moci, u něhož je tato loď zapsána v námořním nebo leteckém rejstříku.⁶⁵ Úřad, kterému byl testament předán, zařídí bez zbytečného odkladu úschovu tohoto právního jednání u notáře. Stejně jako závěť před starostou i závěť na palubě lodi a letadla pozbývá platnosti poté, co uplynou tři měsíce od jejího pořízení, za předpokladu že je zůstavitel závěti stále naživu.

Závěť pořízená ve válečném konfliktu přesněji při účasti v ozbrojeném konfliktu a vojenských operacích představuje především poslední vůli vojáka či jiného příslušníka ozbrojených sil, kterou zaznamená velitel vojenské jednotky České republiky, případně jiný voják v hodnosti důstojníka nebo vyšší. Stejně jako u ostatních typů privilegované závěti vyjímaje ústní závěť, i zde je nezbytná přítomnost dvou svědků. Zákon výslovně uvádí, že byla-li závěť takto pořízena, není možné její platnost popřít. Tento testament odevzdá velitel bez zbytečného odkladu nadřízenému velitelství a toto je následně předá Ministerstvu obrany České republiky, které zařídí její úschovu u notáře.⁶⁶ Je-li zůstavitel naživu tato závěť se stane neplatnou po třech měsících od jejího pořízení.

Obligatoří náležitostí jakékoliv závěti s úlevami je přítomnost svědků, ať už tři jak tomu je v případě ústní závěti nebo dvou jako u zbylých typů. Výjimkou však je, že svědky mohou být i osoby starší patnácti let a osoby s omezenou svéprávností, dokážou-li vnímat a věrohodně popsat vše, co je nezbytné pro platný testament.⁶⁷

Všechny typy privilegované formy závěti, kromě závěti ústní, musí být podepsány osobou, která závěť zaznamenala, a také přítomnými svědky. Zůstavitelův podpis není vyžadován, jestliže jde o osobu, která nemůže psát nebo je zde jiná překážka, která jí to neumožňuje. Tato skutečnost musí být v závěti uvedena. Osoba pořizující záznam závěti jej zůstaviteli a svědkům přečte a zůstavitel poté potvrdí, zda se jedná o jeho poslední vůli. V tomto případě závěť představuje veřejnou listinu. V situaci, kdy by chyběl podpis svědka nebo by došlo k jinému porušení formálních náležitostí, avšak by byl dostatečně zaznamenán

---

⁶⁵ Ustanovení § 1544 OZ.

⁶⁶ Ustanovení § 1545 OZ.

⁶⁷ SCHELLOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, 2013, s. 63

projev poslední vůle zůstavitele, nestává se toto právní jednání neplatným, avšak postrádá povahu veřejné listiny.

2.4.2 Formy závětí a jejich náležitosti v polském právu

Polské dědické právo rozděluje typy závětí nejprve na běžné a specifické závěti. Zůstavitel si může vždy zvolit ten typ závěti, jenž je pro něj nejvhodnější, avšak závěť specifickou může zůstavitel zřídit tehdy, jestliže je nemožné či velmi obtížné sepsat závěť běžnou.⁶⁸ Běžná závěť může být zřízena za jakýchkoliv podmínek, kdežto specifická závěť se váže pouze k určité konkrétní situaci, kdy existuje bezprostřední obava zůstavitele o jeho život či sepsání běžné závěti je nemožné nebo velmi obtížné. Je povolen jakýkoliv obsah, který nebude porušovat zákon či jej obcházet. Je však nutné vždy dodržovat ustanovení vztahující se k jednotlivým formám závěti, neboť ta jsou kogentní a jejich porušení by znamenalo absolutní neplatnost testamentu. Může však nastat situace, kdy se závěť stane neplatnou z důvodu nesplnění požadovaných náležitostí na určitou formu závěti, avšak splňuje požadavky jiné formy závěti. V takovém případě bude toto právní jednání vyvolávat právní následky té formy závěti, jejíž náležitosti reálně splňuje a dojde tedy ke konverzi závěti.⁶⁹

Mezi běžné závěti patří závěť vlastnoruční, notářský a allografní. Specifickými závěťmi pak jsou závěti ústní, zřízení na polském mořském plavidle či letadle a závěť vojenská.⁷⁰ Uvažuje se, že s přijetím nového polského občanského zákoníku, by došlo k rozšíření forem závěti o tzv. závěť mystickou. Podstata mystické formy testamentu by spočívala v písemném a vlastnoručním zřízení zůstavitelem, který by tuto závěť uschoval takovým způsobem, aby dědicové nemohli zjistit její obsah do doby smrti zůstavitele (např. v zapečetěné obálce) a následně by zůstavitel dodal závěť notářovi, který by na obálce vyznačil datum obdržení závěti. Po smrti zůstavitele by došlo k otevření obálky a zjištění obsahu závěti.⁷¹

2.4.2.1 Holografní závěť

Holografní závěť v polském dědickém právu musí být celá sepsána vlastnoručně zůstavitelem, kdy není zapotřebí přítomnosti svědků. Znamená to tedy, že touto formou závěti

⁶⁸ DOLIWA, Adam. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. BECK, 2010, s. 57.

⁶⁹ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 68.

⁷⁰ PIATOWSKI, Józef Stanislaw. *Prawo spadkowe Zarys wykladu*. 6. vydání. Warszawa: LexisNexis, 2003, s. 105.

⁷¹ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 69.

mohou pořizovat pouze osoby, které umí a mohou psát, neboť holografní závěť nemůže být sepsána jinou osobou než zůstavitelem.⁷²

Vlastnoruční závěť je platná, jestliže je celá vlastnoručně sepsána, podepsána a datována zůstavitelem.⁷³ Aby holografií závěť splňovala podmínku vlastnoručnosti, nesmí být sepsána na jakémkoliv mechanickém stroji např. na počítači či psacím stroji a rovněž je vyloučeno sepsání „cizí rukou“. Pokud komukoliv fyzické postižení neumožňuje sepsání závěti rukou, je možné, aby tak tato osoba učinila např. ústy či nohou. Osoba nevidomá však touto formou závěti pořizovat nemůže, neboť Braillovo písmo postrádá znaky vlastnoručnosti. Není důležité, jakým jazykem bude závěť zřízena, nezbytné však je, aby zůstavitel tento jazyk ovládal a rozuměl mu.⁷⁴

Není stanoveno, na jakém materiálu musí být vlastnoruční závěť napsána. Platný testament tedy bude jak na papíře, tak ku příkladu napsaný křídou na zdi či vyrytý diamantem do skla.⁷⁵

Podpis je podstatnou náležitostí holografií závěti, kterým zůstavitel stvrzuje, že toto právní jednání je jeho projevem svobodné vůle. Podpis musí být umístěn vždy za samotným textem závěti, tedy na jejím úplném konci a obvykle se vyžaduje křestní jméno a příjmení zůstavitele. Není však vyloučena iniciála křestního jména a pouhé příjmení testátora či dokonce jeho pseudonym, není-li však pochyb o tom, o jakou osobu se jedná. Nezbytné však je, aby pokaždé bylo možné zůstavitele dostatečně identifikovat. V případě, že závěť není podepsána na jejím konci za samotným obsahem tohoto právního jednání, je na posouzení soudu, zda takový testament bude platný či nikoliv.⁷⁶

Polská právní úprava neurčuje v jakém znění má být datum na závěti uvedeno. Nejpreciznějším způsobem je datum obsahující den, měsíc a rok sepsání testamentu. Tato náležitost však není zákonem vyžadována a postačí tedy i určení data odkazem na událost či opisem určité události, jenž má v budoucnu nastat např. „den mých osmdesátých narozenin“ či „Štědrý den roku 2014“. Zákon výslovně uvádí, že chybějící datum nezpůsobuje neplatnost závěti, pokud nevzbuzuje pochybnost co do způsobilosti zůstavitele ke zřízení závěti a co do obsahu závěti či vzájemného vztahu více závětí.⁷⁷

---

⁷² WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 69

⁷³ DOLIWA, Adam. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. BECK, 2010, s. 61.

⁷⁴ SKOWRONSKA-BOCIAN, Elzbieta. *Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga czwarta. Spadki*. 6. vydání. Warszawa: Lexis Nexis, 2005, s. 94.

⁷⁵ SKOWRONSKA-BOCIAN, Elzbieta. *Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga czwarta. Spadki*. 6. vydání. Warszawa: Lexis Nexis, 2005, s. 95.

⁷⁶ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 71.

⁷⁷ Tamtéž.

2.4.2.2 Alografní závět'

Alografní neboli úřední závět' představuje další formu závěti, jenž zná polské dědické právo. Alografní závětí zůstavitel ústně projevuje svou vůli před svědky a v přítomnosti úřední osoby. Dle ustanovení art. 951 KC ústní prohlášení poslední vůle zůstavitele musí být učiněno v přítomnosti současně dvou svědků a zároveň před starostou či maršálem příslušného vojvodství nebo tajemníkem okresu obce či ředitelem příslušného úřadu. O prohlášení poslední vůle zůstavitele příslušná osoba vždy sepíše protokol, v němž musí být mimo jiné uvedeno datum zřízení závěti.⁷⁸ V zákoně je výslovně uvedeno, že osoby hluché, němé či hluchoněmé nemohou pořizovat touto formou testamentu. Prohlášení poslední vůle zůstavitele musí být vždy učiněno ústně, znaková řeč je proto vyloučena.

Podmínkou platné alografní závěti je přítomnost alespoň dvou svědků při prohlášení poslední vůle zůstavitele. Svědkem nemůže být osoba, jež není plně svéprávná nebo je hluchá, němá či slepá. Rovněž svědkem nemohou být osoby, které neumí číst a psát, či neovládají jazyk, ve kterém je závět' zřízena či osoba pravomocně odsouzena za křivé svědectví. Tato nezpůsobilost je absolutní, neboť se vztahuje na svědky při jakémkoliv právním jednání a způsobuje jeho absolutní neplatnost. Výjimkou je nezpůsobilost svědka z důvodu neznalosti jazyka závěti, kdy jde o nezpůsobilost relativní, protože se týká pouze určitého právního jednání. Svědkem při zřízení alografní závěti nemohou dále být osoby, které se mají stát dědicem, dále manžel či manželka zůstavitele a pokrevní příbuzní v řadě přímé a jiné osoby v blízkém vztahu k zůstaviteli.⁷⁹ Na úřední osobu, která musí být přítomna při zřízení této formy závěti, se rovněž vztahují výše uvedené požadavky.

Obsah prohlášení zůstavitele musí být zaznamenán do protokolu, který může sepsat úřední osoba, svědek či třetí osoba. V případě, že je protokol vypracován osobou odlišnou od svědků a úřední osoby, není požadováno, aby byla tato osoba přítomna při prohlášení zůstavitele. Není rovněž vyloučeno, aby pisatel byl dědicem, pokud ovšem neplní roli svědka při prohlášení. Vypracování protokolu je činnost pouze technické a administrativní povahy, která proto může být vykonána téměř kýmkoliv. Úkolem zpracovatele protokolu je zapsat to, co mu nadiktuje úřední osoba z prohlášení poslední vůle zůstavitele.⁸⁰ Protokol může být sepsán rukou, na psacím stroji či vytištěn z počítače. Tento protokol se předčítá za účasti

⁷⁸ DOLIWA, Adam. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. BECK, 2010, s. 64.

⁷⁹ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 76 - 77.

⁸⁰ SKOWRONSKA-BOCIAN, Elzbieta. *Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga czwarta. Spadki*. 6. vydání. Warszawa: Lexis Nexis, 2005, s. 110.

svědků a musí být podepsán zůstavitelem, úřední osobou a všemi svědky. Pokud se zůstavitel nemůže podepsat, uvede se tato skutečnost společně s jejím odůvodněním do protokolu.⁸¹

2.4.2.3 Závěť formou notářského zápisu

Závěť může být také zřízena formou notářského zápisu. Polský občanský zákoník nestanovuje žádné formální náležitosti, které tato forma testamentu musí splňovat. Z toho důvodu je nezbytné řídit se ustanoveními polského notářského zákona, dle kterých se závěť zřízená tímto způsobem řadí mezi ostatní notářské zápisy odlišující se tím, že jde o jednostranné prohlášení vůle zůstavitele pro případ smrti.⁸²

Závěť formou notářského zápisu je v polském právu považována za nejbezpečnější způsob pořízení pro případ smrti. Jedním z důvodů je přítomnosti samotného notáře při zřízení závěti, který je veřejností považován za osobu věrohodnou, spolehlivou a vysoce vzdělanou. Dalším důvodem je skutečnost, že závěť ve formě notářského zápisu je veřejnou listinou. Originál závěti je uložen v kanceláři notáře a je tedy nemožné jej padělat, zničit či ukrýt. Notář má povinnost závěť předat soudu, jakmile se o smrti zůstavitele dozví. Pořizovat touto formou mohou všechny osoby, které jsou způsobilé ke zřízení závěti.⁸³

Závěť jako notářský zápis musí obsahovat následující náležitosti. Testament musí být datován, je tedy nezbytné uvést den, měsíc a rok jeho pořízení. Další náležitostí je uvedení jména, příjmení a sídla notáře, rovněž také jména, příjmení a trvalého bydliště zůstavitele a dalších osob přítomných při zřizování závěti. V závěti musí být samozřejmě samotný obsah závěti a podpis zůstavitele, notáře a osob přítomných při zřízení tohoto právního jednání.⁸⁴

Prohlášení poslední vůle zůstavitele musí být učiněno v kanceláři notáře, v odůvodněných případech je umožněno zřídit závěť i na jiném místě. Před přijetím prohlášení je notář povinen ověřit totožnost zůstavitele, jeho způsobilost ke zřízení testamentu, a zda je jeho projev vůle učiněn vážně a svobodně. Notář má taktéž povinnost zkoumat, jestli zůstavitel rozumí obsahu závěti a souhlasí s ní.⁸⁵ Mezi další povinnosti notáře patří vyjasnění nezbytných kroků vedoucích k sepsání této formy závěti. Notář musí sepsat

---

⁸¹ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 77.

⁸² DOLIWA, Adam. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. BECK, 2010, s. 63.

⁸³ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 72.

⁸⁴ Tamtéž s. 73.

⁸⁵ SKOWRONSKA-BOCIAN, Elzbieta. *Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga czwarta. Spadki*. 6. vydání. Warszawa: Lexis Nexis, 2005, s. 103.

závěť v souladu s požadavky zůstavitele, je však povinen odmítnout vždy odporují-li zákonným ustanovením. Zůstavitel má v takovém případě právo podat stížnost proti tomuto odmítnutí notářem do jednoho týdne k soudu. Notář odmítne sepsat závěť, jestliže zůstavitel není způsobilý k sepsání závěti či zde jsou pochybnosti o nepodjatosti z důvodů stojících na straně notáře.⁸⁶ V situaci, kdy testament zřizuje osoba hluchá či hluchoněmá, musí se notář důkladně přesvědčit, že je této osobě dobře znám obsah závěti přizváním osoby ovládající znakovou řeč.

2.4.2.4 Speciální formy závěti

Polské dědické právo dále rozlišuje tzv. speciální závěti. Speciální závěť se vyznačuje následujícími vlastnostmi. V první řadě mohou být zřízeny pouze v zákonem stanovených situacích. Znamená to tedy, že aby byla závěť platná, je třeba splňovat vedle formální požadavků zároveň i materiální požadavek, kterým je právě určitá zvláštní událost či situace. Testament pořízený touto formou se dále vyznačuje ohraničenou dobou, po kterou je toto právní jednání platné. Uplynutím šesti měsíců od skončení konkrétní situace, s níž je spojeno právo pořizovat formou speciální závěti, se stává tento testament neplatný, je-li zůstavitel stále naživu. Tato doba začíná běžet od chvíle, kdy má zůstavitel možnost pořídit obvyklým způsobem.⁸⁷ Existují tři typy speciální závěti, závěť ústní, závěť pořízená na palubě lodi či letadla a závěť válečná.

Ústně pořízený testament je nejobvyklejší a nejčastěji používanou speciální formou závěti. Na druhou stranu ústní závěť s sebou přináší i nebezpečí jejího padělání, které je u této formy závěti jednodušší než u ostatních. Při pořízení ústní závěti je nezbytná účast současně tří svědků, přičemž její sepsání je spojeno s bezprostřední obavou o život zůstavitele nebo je v důsledku konkrétních okolností nemožné případně velmi ztížené pořídit poslední závěť obvyklou formou. Je sporné, zda obava o život zůstavitele má povahu subjektivní či negativní. Polský Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí stanovil, že o tuto obavu půjde pouze tehdy, je-li obava o zdravotní stav zůstavitele ve chvíli pořízení závěti sama o sobě nebo ve spojení s jinými okolnostmi posuzována z lékařského hlediska jako reálná a skutečná tedy objektivně vnímatelná.⁸⁸ Obava musí existovat v době pořízení závěti. Pořízení ústní závěti může být rovněž odůvodněno okolnostmi znemožňujícími nebo značně ztěžujícími pořízení obvyklou

⁸⁶ WITCZAK, Hanna, KAWALCO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 73-74.

⁸⁷ PIATOWSKI, Józef Stanisław. *Prawo spadkowe Zarys wykladu*. 6. vydání. Warszawa: LexisNexis, 2003, s. 109.

⁸⁸ DOLIWA, Adam. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. BECK, 2010, s. 66.

formou závěti. V polském občanském zákoníku nejsou tyto okolnosti výslovně uvedeny, z teorie se však odvozuje, že půjde například o epidemii, přírodní katastrofu, nemoc zůstavitele nebo nešťastnou autonehodu zůstavitele.⁸⁹

Prohlášení poslední vůle zůstavitele pro případ ústní závěti musí být učiněno ústně, avšak zřídit tuto závěť může i osoba, která neumí mluvit, protože je neslyšící, nemá či hluchoněmá. Podmínkou ovšem je, aby byl zůstavitel plně svéprávný. Poslední vůle pořizovatele musí být zůstavitelem prohlášena před alespoň třemi současně přítomnými svědky. Pokud by se kterýkoliv ze svědků vzdálil od místa prohlašování poslední vůle tak, že by nebyl schopný slyšet obsah tohoto prohlášení, byla by ústní závěť neplatná. Svědkové zde totiž hrají podstatnou roli, poněvadž právě oni jsou zdrojem stanovení obsahu samotné závěti.⁹⁰

Aby ústní závěť vyvolala právní účinky, musí být její obsah potvrzen jedním ze dvou zákonem stanovených způsobů. Prvním je prostý zápis obsahu prohlášení zůstavitele a druhým méně častým je potvrzení učiněné soudem na základě výpovědi svědků. V případě, že by obsah závěti nebyl potvrzen žádným z výše uvedených způsobů, bylo by toto právní jednání neplatné.⁹¹ Potvrzení obsahu ústní závěti zápisem obsahu prohlášení zůstavitele svědkem či třetí osobou musí být učiněno před uplynutím jednoho roku od učinění tohoto prohlášení zůstavitele. Jak svědek, tak i třetí osoba musí dbát o to, aby byla zachována jejich nestrannost a nezájatost. Z tohoto důvodu se i na tyto osoby vztahují ustanovení o nezpůsobilosti osob být svědky závěti. Třetí osobou nemůže být osoba, kterou zůstavitel povolal dědicem, stejně tak jako manžel tohoto dědice.⁹² K potvrzení ústní závěti soudem dochází v případě, kdy nedošlo k výše uvedenému zápisu, a to nejpozději do šesti měsíců od smrti zůstavitele. Pokud je vyslechnutí jednoho ze svědků nemožné či velmi obtížné, postačí soudu výpovědi dvou svědků, avšak musí být shodné. Šestiměsíční lhůta je zachována, jestliže během ní dojde soudu alespoň zpráva informující o zřízení ústní závěti zůstavitelem, jehož obsah nebyl nikde zaznamenán. Samotný výslech svědků může být proveden i později, přičemž platí pravidlo, že svědci nemohou odmítnout vypovídat u výslechu.⁹³

---

⁸⁹ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s.79.

⁹⁰ SKOWRONSKA-BOCIAN, Elzbieta. *Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga czwarta. Spadki*. 6. vydání. Warszawa: Lexis Nexis, 2005, s. 117.

⁹¹ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s.80-81.

⁹² DOLIWA, Adam. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. BECK, 2010, s. 68.

⁹³ PIATOWSKI, Józef Stanisław. *Prawo spadkowe Zarys wykladu*. 6. vydání. Warszawa: LexisNexis, 2003, s. 111.

Závěť na palubě letadla či mořského plavidla polský zákonodárce spojuje s pouze jednou podmínkou a tou je její pořízení během cesty tímto dopravním prostředkem. Samotná cesta totiž dle polského práva představuje riziko újmy na zdraví a to počínaje okamžikem vstoupení na palubu, konče jejím opuštěním. Prohlášení poslední vůle zůstavitele je možné pořídit před kapitánem lodi či letadla nebo jeho zástupcem a to za přítomnosti alespoň dvou svědků. V případě, že by k tomuto nedošlo, bude závěť neplatná. Je zde však možná konverze tohoto právního jednání v závěť ústní a to za předpokladu, že splňuje náležitosti této ústní závěti. Postup při zřizování tohoto typu speciální závěti je následující. Nejprve dojde k zápisu prohlášení zůstavitele kapitánem lodi či letadla nebo jeho zástupce s uvedením data, poté jej kapitán přečte zůstaviteli před přítomnými svědky a následně jej zůstavitel, svědci a samotný kapitán podepíše.⁹⁴

Vojenská závěť jako třetí typ speciální formy závěti je upravena v nařízení Ministerstva obrany ze dne 30. 01. 1965. Zřídit vojenskou závěť je možné pouze během mobilizace, vojny a pobytu v zajetí. Za těchto okolností však není vyloučeno pořizovat kteroukoliv z obvyklých forem závětí. Zřídit vojenskou závěť mohou výlučně příslušníci ozbrojených sil vykonávající vojenskou službu, civilní obyvatelé zaměstnaní v ozbrojených silách a civilní obyvatelé poskytující služby ozbrojeným silám ku příkladu zdravotní personál. Polské právo rozeznává pět způsobů pořízení vojenské závěti. Prvním z nich je prohlášení poslední vůle zůstavitele před vojenským soudem, jenž jej zapíše do protokolu a poté přečte zůstaviteli. Další možností, jak pořídit vojenskou závěť je učinit prohlášení poslední vůle v přítomnosti současně dvou svědků, kdy jeden z nich učiní o prohlášení závěť. U obou výše zmíněných postupů se vyžaduje podpis zůstavitele, nemůže-li se však zůstavitel podepsat, má právo učinit prohlášení své poslední vůle v přítomnosti současně tří svědků, přičemž jeden z nich působí jako pisatel. Jestliže je pořízení závěti těmito způsoby nemožné či velmi obtížné a existuje-li obava o život zůstavitele v důsledku zranění či nemoci, může být vojenská závěť zřízena prohlášením učiněným za přítomnosti dvou svědků i když ne současně přítomných.⁹⁵

2.4.3 Shrnutí

Požadavky na holografní závěť jsou v českém a polském dědickém právu totožné. Tato forma testamentu musí být v obou právních řádech vlastnoručně sepsána, datována a podepsána. Stejně tak i závěť formou veřejné listiny, která v polském právu nese označení závěť formou notářského zápisu je v obou právních řádech téměř totožná. V českém

⁹⁴ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. Prawo spadkowe. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s.83.

⁹⁵ Tamtéž s.83-84.

dědickém právu závěť veřejnou listinou představuje širší pojetí než závěť notářským zápisem, neboť se předpokládá, že do této formy bude do budoucna zahrnut i advokátní zápis.

Allografní závěť dle polského práva se již liší od této formy závěti v českém dědickém právu. V obou právních úpravách není allografní závěť napsána vlastní rukou tedy je zřízena za pomoci technických zařízení a je k její platnosti nezbytná přítomnost dvou svědků. V polském právu je však navíc vyžadována i účast starosty či maršála příslušného vojvodství nebo tajemníka okresu obce či ředitele příslušného úřadu. Tomuto způsobu pořízení závěti by mohla v českém právu odpovídat privilegovaná závěť pořízená před starostou obce, avšak zde je jednou z náležitostí důvodná obava, že by zůstavitel zemřel dříve, než by mohl pořídit závěť ve formě veřejné listiny, což u allografní závěti v polském občanském zákoníku stanoveno není.

Polské dědické právo zná privilegované závěti stejně jako české, dalo by se říci, že dokonce lépe, neboť v polském právu byl tento institut dědického práva zachován i po roce 1950. Z českého práva byl po tomto roce odstraněn, neboť se preferovalo dědění ze zákona.⁹⁶ Polské právo upravuje tuto formu speciální závěti mnohem podrobněji, než jak tomu je v právu českém. Pro závěti válečné má dokonce speciální nařízení Ministerstva obrany upravující tuto problematiku. Polské dědické právo zná ústní závěť, závěť pořízenou na palubě letadla či plavidla a závěť válečnou. České dědické právo k těmto typům privilegovaných závětí dále přidává závěť pořízenou před starostou obce.

2.5 Vedlejší doložky v závěti

2.5.1 Vedlejší doložky v závěti v českém právu

Mezi vedlejší doložky závěti v českém dědickém právu patří podmínka, doložení času a příkaz. Zůstavitel rovněž může v závěti povolát vykonavatele závěti či správce pozůstalosti.

Vedlejší doložky v závěti, které obtěžují dědice případně odkazovníka a vznikly pouze ze svévole zůstavitele, nezpůsobují neplatnost tohoto právního jednání, nicméně se k nim nebude vůbec přihlížet. Stejně tak se nebere v úvahu doložka nesrozumitelná nebo odporující veřejnému pořádku. Je zákonem výslovně stanoveno, že se nepřihlíží k doložce, kterou zůstavitel stanovil dědici či odkazovníku povinnost uzavřít či naopak zrušit manželství či vstoupit nebo vystoupit z registrovaného partnerství.

---

⁹⁶ Důvodová zpráva, str. 384.

Podmínka jako vedlejší doložka v závěti je určitá skutečnost stanovená zůstavitelem, která musí být dědicem či odkazovníkem splněna k tomu, aby došlo k nabytí dědictví. Podmínky v závěti mohou mít povahu rozvazovací či odkládací.⁹⁷ Podmínka, kterou lze opakovat, musí být splněna po smrti zůstavitele a to i v případě, že již za jeho života byla vykonána, není-li vůle zůstavitele odlišná. Pokud však opakovat nelze a za života již byla splněna, hledí se na ni jako na neexistující.⁹⁸ Nemožná odkládací podmínka tedy udělení práva je neplatná, to znamená, že takový dědic vůbec nebude k pozůstalosti povolán. Nemožná rozvazovací podmínka naopak neplatnost nepůsobí, ale nebude se k ní vůbec přihlížet.

Další možnou doložkou v závěti je doložení času. Je-li k účinnosti závěti určena počáteční doba, nastanou právní následky touto dobou. V opačném případě, kdy je k účinnosti určena doba konečná, následky uplynutím této doby pominou. Doložka rovněž může být stanovena tak, že dědic či odkazovník bude mít právo jen na omezenou dobu. Na rozdíl od podmínky je u doložení času jisté, že tato doba nastane. Pokud ovšem zůstavitel v závěti stanovil dobu, která nemůže nikdy nastat, hledí se na tuto doložku jako na nemožnou podmínku. Je-li zřejmé, že při stanovení doby došlo k omylu na straně zůstavitele, určí se rozhodná doba podle jeho pravděpodobné vůle.⁹⁹

Následujícím typem vedlejší doložky v závěti je příkaz. Příkazem může zůstavitel uložit dědici povinnost, aby něco vykonal, opominul či jinak nakládal se zanechaným majetkem. Způsob nakládání však musí být dostatečně určen, neboť v opačném případě nepůjde o příkaz. Příkazem může ku příkladu být povinnost pečovat o zůstavitelův hrob nebo mu na něj zřídít náhrobek. Tato doložka se posuzuje jako rozvazovací podmínka, tedy nebude-li příkaz vykonán, osobě nebude náležet právo k pozůstalosti, nestanoví-li zůstavitel jinak.¹⁰⁰ Občanský zákoník stanovuje, že splnění příkazu může vyžadovat mimo osobu, v jejíž prospěch příkaz slouží, i vykonavatel závěti. Splnění příkazu určeného k veřejnému prospěchu, může vyžadovat i příslušný orgán veřejné moci. Výkon příkazu ve prospěch většího počtu osob může vymáhat právnická osoba, která chrání zájmy těchto osob, stejně tak této právnické osobě bude příkaz plněn. Pokud nelze příkaz splnit přesně, jak je v závěti

---

⁹⁷ Dle ustanovení § 548 odst. 2 NOZ je podmínka rozvazovací, závisí-li na jejím splnění, zda právní následky již nastalé pominou. Zatímco podmínka je odkládací, závisí-li na jejím splnění, zda právní následky nastanou. Neplyne-li z právního jednání nebo jeho povahy něco jiného, má se za to, že podmínka je odkládací.

⁹⁸ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 133.

⁹⁹ Důvodová zpráva, str. 390.

¹⁰⁰ SCHELLOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, 2013, s. 66.

požadováno, musí být vyhověno v co největší možné míře. Může nastat i situace, kdy jej nelze splnit vůbec, tehdy náleží osobě obtížené příkazem, co jí bylo zůstaveno, není-li zůstavitelem stanoveno jinak. Od příkazu je nutné odlišovat odkaz. O odkaz jde tehdy, stanoví-li zůstavitel, že dědic musí třetí osobě něco z pozůstalosti nebo z vlastního majetku vydat.

Zvláštním typem vedlejší doložky v závěti je povolání vykonavatele závěti. V závěti může být rovněž stanoveno, jaké má vykonavatel povinnosti a zda bude mít právo na odměnu. Vykonavatel je zpravidla osoba, kterou zůstavitel zná a důvěřuje jí. Většinou jím bude člen rodiny nebo jiná zůstaviteli blízká osoba, případně notář či advokát, neboť tato povolání v lidech obecně vzbuzují důvěru. Vyjde-li v průběhu řízení o dědictví najevo, že zůstavitel v závěti povolal vykonavatele, soud o této skutečnosti danou osobu vyrozumí. Přijme-li vykonavatel tuto funkci, má právo kdykoliv odstoupit.¹⁰¹ Úkolem vykonavatele závěti je plnění poslední vůle zůstavitele s péčí řádného hospodáře, a nepovolal-li zůstavitel správce pozůstalosti, i správa pozůstalosti do chvíle, než soud rozhodne o jiném opatření. Aby takto mohl činit, zákon mu přiznává všechna práva k tomu potřebná, především právo vystupovat v zájmu zůstavitele před soudem či namítat nezpůsobilost dědice nebo odkazovníka.¹⁰²

Již výše bylo zmíněno o správci pozůstalosti, který se řadí mezi další typy vedlejší doložky v závěti. Zůstavitel tedy v závěti může stanovit, že určitá osoba bude mít na starosti správu jeho pozůstalosti či její části. K tomuto povolání je však nezbytná forma veřejné listiny. Odvolání z funkce správce pozůstalosti je stejné jako zrušení závěti tedy odvoláním nebo pořízením pozdějšího povolání. Správce začne svou funkci vykonávat okamžikem, kdy se dozví o smrti zůstavitele, nejpozději vyrozuměním soudu. Odstoupit z funkce může správce kdykoliv. Pokud je osoba vykonavatele závěti odlišná od správce pozůstalosti, je správce povinen postupovat dle pokynu vykonavatele.

2.5.2 Vedlejší doložky v závěti v polském právu

Polské dědické právo používá pro stejný institut, jakým jsou v českém právu vedlejší doložky v závěti označení jiné pokyny v závěti. Mezi tyto jiné pokyny patří odkaz a příkaz, které jsou společně upraveny v ustanovení art. 968 a násl. polského občanského zákoníku, a dále ustanovení vykonavatele závěti. Odkaz v závěti umožňuje, aby zůstavitel uložil dědici

---

¹⁰¹ Důvodová zpráva, str. 389.

¹⁰² BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 133.

majetkovou povinnost ve prospěch osoby, která není dědicem tedy odkazovníku, aniž by se stala dědicem. Získání této části pozůstalosti není dědění, tedy tato osoba není dědicem.¹⁰³

Příkaz je dalším typem tzv. pokynů v závěti, který ukládá dědici nebo odkazovníku povinnost něco konat nebo naopak se určité činnosti zdržet, aniž by kohokoliv ustanovovala věřitelem, nemá tedy povahu závazku. Příkaz může zřídit pouze zůstavitel za účelem uložení povinnosti dědici ze závěti, dědici ze zákona nebo odkazovníku. Povinnost konat nebo se zdržet konání nesmí nikdy být v rozporu se zákonem či se zásadami rodinného života. Znamená to tedy, že zůstavitel nemůže dědici uložit příkaz rozvést se. Příkaz může mít povahu majetkovou či nikoliv. Povinnost vyplývající z příkazu vyvstává okamžikem ohlášení závěti u soudu. Odpovědnost dědice za vykonání příkazu je vždy omezena hodnotou pozůstalosti a v případě odkazu odpovídá odkazovník za vyhovění příkazu do výše odkazu.¹⁰⁴ Osoba, které je určen příkaz, je povinna jej vykonat a vyhovět tak poslední vůli zůstavitele. Jde však o morální povinnost, nikoliv právní.¹⁰⁵ Obsah příkazu může být různý, nejčastěji půjde o určení způsobu naložení se zděděným majetkem či jeho částí.

Polské dědické právo umožňuje zůstaviteli ve své závěti povolat jejího vykonavatele. Vykonavatelem závěti může být jakákoliv plně svéprávná osoba bez ohledu, zda bude mít ze závěti prospěch či nikoliv. Osobě povoláné jako vykonavatel závěti vydá soud na jeho žádost osvědčení, v němž bude uvedeno jméno, příjmení, zaměstnání, trvalý pobyt vykonavatele a u zůstavitele k těmto údajům přibude dále datum a místo jeho smrti. Toto osvědčení je doklad o tom, že je tato osoba legitimně oprávněna k výkonu této funkce. Osoba povolána v závěti za jejího vykonavatele, může toto odmítnout bez uvedení důvodu, učiní-li tak před zahájením soudního řízení o dědictví. Z vážných důvodů, jako například nemoc, může soud uvolnit vykonavatele závěti i v již probíhajícím soudní řízení. Vykonavatel závěti musí postupovat shodně s poslední vůlí zůstavitele. Pokud zůstavitel nestanovil jinak, je vykonavatel povinen spravovat pozůstalost, splatit dluhy zůstavitele a následně vydat pozůstalost dědicům dle závěti zůstavitele. Vykonavateli náleží za spravování pozůstalosti finanční odměna.¹⁰⁶ Jestliže zůstavitel nestanovil vykonavatele závěti, budou tuto funkci zastávat dědicové.

---

¹⁰³ PIATOWSKI, Józef Stanoslaw. *Prawo spadkowe Zarys wykladu*. 6. vydání. Warszawa: LexisNexis, 2003, s.129.

¹⁰⁴ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s.60-61.

¹⁰⁵ DOLIWA, Adam. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. BECK, 2010, s. 86-87.

¹⁰⁶ WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s.62.

2.5.3 Srovnání

Polské dědické právo nepoužívá pojem vedlejší doložky v závěti, nýbrž pojem jiné pokyny v závěti. Mezi tyto jiné pokyny patří příkaz, odkaz a povolání vykonavatele závěti. České dědické právo však mezi vedlejší doložky v závěti neřadí odkaz, neboť ten stojí samostatně vedle právní úpravy pořízení pro případ smrti. Vedle příkazu naše právo dále rozlišuje podmínku, doložku času, povolání vykonavatele závěti a správce pozůstalosti.

Dle polského právního řádu je správa pozůstalosti automaticky zahrnuta ve funkci vykonavatele závěti, což v českém právu není, neboť tato funkce je samostatná. V českém právu může vykonavatel závěti z této funkce kdykoliv odstoupit, zatímco v polském může takto učinit bez uvedení důvodu pouze před zahájením řízení o dědictví. Posléze jej může soud omluvit pouze z vážných důvodů.

Příkaz jako další společný typ vedlejších doložek v českém i polském právu se navzájem příliš neliší. Za zmínku však stojí, že v polském právu nelze právně vymáhat, neboť jde především o morální povinnost. V českém právu je příkaz ze zákona možný vymáhat osobou, již je příkaz ku prospěchu a vykonavatel závěti, je-li povolán.

2.6 Zrušení závěti

2.6.1 Zrušení závěti v českém právu

Zůstaviteli nelze upřít právo kdykoliv závěť nebo její část zrušit. Zákon umožňuje zrušení na základě odvolání nebo pořízení závěti nové. Nikdo se nemůže zříci svého práva závěť změnit či zrušit, pokud by tak bylo učiněno, je toto právní jednání nicotné, a tedy se k němu vůbec nepřihlíží.¹⁰⁷

Platí pravidlo, že pozdější závěť ruší závěť dřívější v tom rozsahu, v němž se od sebe navzájem liší. Tato nová závěť však musí obsahovat všechny náležitosti stanovené pro závěť.

K odvolání závěti může dojít konkludentně tedy mlčky a to tak, že zůstavitel fyzicky zničí listinu, na které je poslední vůle zůstavitele zaznamenána například jejím spálením či roztrháním. Zničení závěti však musí být vždy iniciováno zůstavitelem. Za zničení se tedy nebude považovat například situace, kdy závěť bude roztrhána jinou osobou z důvodu pomsty a na základě této závěti se tedy bude dědit, prokáže-li se její existence, obsah a úmysl zůstavitele závěť nezničit. Pokud zůstavitel fyzicky zničí pouze jeden z více stejnopisů,

---

¹⁰⁷ MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo, Praktická příručka*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 102.

nepovažuje se toto právní jednání za odvolání závěti. Odvolání může být učiněno rovněž výslovně prostřednictvím projevu vůle ve formě předepsané pro pořízení závěti. I závěť ve formě notářského zápisu lze zrušit. Zůstavitel osobně požádá nejčastěji notáře o vydání závěti a jejím vydáním se bere závěť za odvolanou, je však vždy nezbytné o tomto zůstavitele poučit.¹⁰⁸ Pokud zůstavitel pořídí novější závěť, kterou následně zruší a uschová závěť staršího data, je zde vyvratitelná domněnka o tom, že starší závěť zrušena nebyla a bude se dědit podle ní, jde o tzv. pravidlo obnovení starší závěti.¹⁰⁹

2.6.2 Zrušení závěti v polském právu

Každá závěť se v polském dědickém právu ruší jejím odvoláním. Zůstavitel může kdykoliv odvolat závěť nebo její určitou část, aniž by byl povinen uvádět důvod. Zůstavitel stejně jako k pořízení závěti tak i k jejímu odvolání musí být plně svéprávný. Odvolání je možné buď výslovně či konkludentně tedy mlčky. Vzdání se práva odvolání závěti je neplatné.¹¹⁰

Odvolatelnost závěti je důsledkem svobody pořizovat závěť a skutečnosti, že závěť jako právní jednání *mortis causa* vyvolává právní účinky až okamžikem smrti zůstavitele. Odvolání projevu poslední vůle zůstavitele tedy nezasahuje do ničích práv a je tedy pouze na zůstaviteli, jak se rozhodne a komu pozůstalost ponechá. Odvolání závěti stejně tak jako její pořízení je ryze osobní povahy a není tedy možné závěť odvolat jinou osobou než samotným zůstavitelem.¹¹¹

Odvolání závěti může být učiněno následujícími třemi způsoby. První možností, jak odvolat závěť je pořízení nové (pozdější) závěti obsahující mimo jiné i výslovné odvolání závěti původní. Nová závěť nemusí být zřízena ve stejné formě jako závěť starší. Není tedy překážkou, jestliže zůstavitel nahradil závěť ve formě veřejné listiny závětí vlastnoruční. Dalším způsobem odvolání závěti je pořízení nové závěti, aniž by došlo k výslovnému odvolání závěti původní. Tato nová závěť ruší závěť původní v té části, v níž si navzájem odporují. Jako příklad můžeme uvést situaci, kdy zůstavitel v původní závěti ustanovil jako jediného dědice osobu A. Za nějaký čas zřídil novou závěť, kde odkázal celý svůj majetek osobě B, avšak neodvolal původní závěť. Dědit bude osoba B, neboť obsah nové závěti je

---

¹⁰⁸ SCHELLOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, 2013, s. 66-67.

¹⁰⁹ Důvodová zpráva, str. 393.

¹¹⁰ GWIAZDOMORSKI, Jan. *Prawo spadkowe w zarysie*. 4. vydání. Warszawa: Panstwowe wydawnictwo naukowe, 1985, s. 202.

¹¹¹ DOLIWA, Adam. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. BECK, 2010, s. 73-74

celý v rozporu se závětí staršího data. Zničení nebo zbavení závěti jejich podstatných náležitostí má rovněž právní účinky odvolání. Zničením závěti může být její spálení nebo roztrhání, zatímco zbavením podstatných náležitostí je například odtržení podpisu od závěti. Vždy však toto jednání musí být učiněno samotným zůstavitelem na základě jeho svobodné vůle.¹¹² Nová závěť nahradí závěť původní, jakmile bude splňovat všechny náležitosti stanovené zákonem pro platnost tohoto právního jednání.

2.6.3 Srovnání

V českém dědickém právu lze závěť zrušit dvěma způsoby a to pořízením nové závěti nebo jejím odvoláním, přičemž toto odvolání zahrnuje odvolání na základě výslovného prohlášení zůstavitele nebo na základě fyzického zničení závěti.

Naopak polský právní řád rozlišuje pouze jeden způsob zrušení závěti a to jejím odvoláním. Toto odvolání může být učiněno pořízením nové závěti buď s výslovným prohlášením o tomto odvolání, nebo bez jeho uvedení. Pokud prohlášení o odvolání chybí, pak se bude dle nové závěti dědit do té míry, v níž si odporuje se závětí původní. Dle polského práva tedy pojem odvolání závěti znamená to stejné, co v našem právu zrušení závěti.

---

¹¹² WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. Prawo spadkowe. Warszawa: C.H. Beck, 2006, s. 46-47.

3. Dovětek

3.1 Dovětek v českém právu

Dovětek neboli kodicil patří mezi další typ pořízení pro případ smrti v českém právu, jenž stojí vedle závěti a dědické smlouvy. Občanský zákoník je co do úpravy tohoto dědického institutu velmi strohý. Zákonem je výslovně uloženo, že dovětkem může zůstavitel nařídit odkaz, stanovit dědici nebo odkazovníku podmínku, či doložit čas nebo uložit odkazovníku nebo dědici příkaz. Ustanovení o závěti platí obdobně pro dovětek.¹¹³ Byl-li dovětek zřízen společně se závětí, jedná se o dovětek testamentární. Pokud však byl dovětek pořízen samostatně bez závislosti na závěti, hovoří se o kodicilu intestátním. Dovětkem nikdy nelze povolat dědice, to je možné pouze závětí a z toho důvodu není dovětek považován za dědický titul dle § 1476 NOZ.¹¹⁴ Dovětek slouží především k doplnění již existující závěti. Jeho zřízením nelze závěť zrušit.¹¹⁵

Dovětek lze zrušit stejnými způsoby, jak je možné zrušit závěť. Dovětek lze tedy zrušit kdykoliv a to výslovným odvoláním, odvoláním mlčky tedy zničením listiny, na niž je dovětek napsán nebo pořízením nového dovětku a tím nahrazením původního, nemůžou-li vedle sebe obstát.

3.2 Dovětek v polském právu

Dovětek se v polském právním řádu vůbec nevyskytuje. Dovětek nepředstavuje typické pořízení pro případ smrti a z toho důvodu jej mnoho právních řádů, jako například polský právní řád, nezná. V ustanovení art. 941 KC je výslovně stanoveno, že jediným možným způsobem, kterým lze pořídit pro případ smrti je závěť neboli testament.

---

¹¹³ Ustanovení § 1498 OZ.

¹¹⁴ Důvodová zpráva, str. 370.

¹¹⁵ Text dostupný na: <http://www.epravo.cz/top/clanky/uprava-dedickeho-prava-v-novem-obcanskem-zakoniku-78510.html>.

4. Dědická smlouva

4.1 Dědická smlouva v českém právu

Třetím typem pořízení pro případ smrti je dědická smlouva. Tento dědický titul je nejsilnější a má tedy přednost před děděním na základě závěti a zákona. Jak již název tohoto institutu vypovídá, jde o smlouvu tedy právní jednání dvoustranné mezi zůstavitelem na jedné straně a dědicem či odkazovníkem na straně druhé. Dědickou smlouvou zůstavitel povolává určitou osobu za dědice či odkazovníka a ta povolání přijímá. Toto pořízení pro případ smrti může být jak úplatné, tak bezúplatné, sepsané jak fyzickou osobou tak i právnickou.¹¹⁶ Dědická smlouva musí být vždy ve formě veřejné listiny, nebude-li v této formě, považuje se toto právní jednání za závěť.¹¹⁷ Existence dědické smlouvy nepředstavuje překážku odmítnutí dědictví či zažádání soupisu pozůstalosti.

Dvoustrannost tohoto pořízení pro případ smrti se dále projevuje v nemožnosti dědickou smlouvu jednostranně změnit či zrušit. Vždy je tedy potřeba k tomuto souhlasu obou stran. Dědickou smlouvu lze zrušit i pořízením závěti, pouze však za předpokladu, že k tomuto dal souhlas formou veřejné listiny smluvený dědic. Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku dědickou smlouvu definuje jako „*smíšený právní útvar mezi smlouvou a závětí, na něž dopadají ustanovení jak o smlouvách, tak o závěti*“.¹¹⁸ Způsobilost uzavřít tuto smlouvu má osoba plně svéprávná. Je-li zůstavitel omezen ve svéprávnosti, potřebuje k uzavření dědické smlouvy souhlas opatrovníka. Toto právní jednání je možné vykonat pouze osobně, je tedy vyloučeno jakékoliv zastoupení.

Dědickou smlouvu nemůže zůstavitel uzavřít ohledně celé pozůstalosti, neboť ze zákona musí zůstat jedna čtvrtina volná. O této čtvrtině zůstavitel zvlášť pořídí dle své vůle. Existence dědické smlouvy nepředstavuje překážku pro zůstavitele v dispozici s jeho majetkem za jeho života.¹¹⁹ V případě, že by zůstavitel učinil pořízení pro případ smrti nebo darování o pozůstalosti či její části tak, že by si toto jednání odporovalo s již uzavřenou dědickou smlouvou, může se druhá smluvní strana domáhat neúčinnosti tohoto jednání.

---

¹¹⁶ SCHELLOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, 2013, s. 67.

¹¹⁷ Text dostupný na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/dedicka-smlouva/>.

¹¹⁸ Důvodová zpráva, str. 393.

¹¹⁹ SCHELLOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, 2013, s. 67.

Zvláštní pravidla platí pro dědickou smlouvu uzavřenou mezi manžely či snoubenci. Jeden z manželů případně snoubenců tímto právním jednáním povolává druhého za dědice či odkazovníka a ten toto povolání přijme. Je rovněž umožněno, aby se takto manželé nebo snoubenci povolali navzájem. Zanikne-li manželství rozvodem, zůstane dědická smlouva v platnosti, pokud se manželé ve smlouvě nedohodli jinak. Na žádost kteréhokoliv z manželů může toto právní jednání zrušit soud.

4.2 Dědická smlouva v polském právu

Dědická smlouva stejně jako dovětek polské dědické právo neupravuje. Pořízení dědické smlouvy je v rozporu s ustanovením art. 941, který jako jedinou přípustnou formu pořízení pro případ smrti povoluje závěť. V úvahu by mohla přicházet pouze darovací smlouva pro případ smrti jako jakýsi speciální druh, kterým je možné upravit majetkové vztahy pro případ smrti zůstavitele. Tato smlouva není v polském právu jasně upravena a na tuto problematiku existují dva naprosto rozdílné názory. Podle některé literatura jako například *Prawo Spadkowe Zarys wykladu od Józefa Stanisława Piatkowskeho* nebo dle publikace *Prawo spadkowe od autorek Hanny Witczak a Agnieszky Kawalko* je darovací smlouva v souvislosti s ustanovením 941 občanského zákoníku nepřípustná i přesto, že ji zákon výslovně nezakazuje.

Jiná literatura jako například publikace *Darowiczna na wypadek śmierci* od autora Edwarda Drozda nebo *Prawo spadkowe* od autorů Jakuba Biernata a Piotra Cybuly již není takto striktní a připouští sepsání darovací smlouvy *mortis causa*, neboť toto právní jednání nelze považovat za jednání pro případ smrti v pravém smyslu slova. Jednáním pro případ smrti je totiž pouze takové právní jednání, které ze své povahy vyvolává právní účinky až v okamžiku smrti zůstavitele. Což ovšem u darování pro případ smrti neplatí, neboť závislost vzniku právních účinků na smrti dárce nevyplývá ze samotné povahy darování, ale jedná se o volitelnou stránku darovací smlouvy. V důsledku toho typ darování pro případ smrti čili darování *mortis causa* dle tohoto právního názoru neporušuje ustanovení art. 941 KC.¹²⁰

4.3 Shrnutí

Polská úprava dědického práva neobsahuje institut dědické smlouvy. Jak již bylo popsáno výše, jediným přípustným druhem pořízení pro případ smrti v polském právu je závěť. Bez povšimnutí však nemůže zůstat darovací smlouva pro případ smrti. Na rozdíl od

---

¹²⁰ BIERNAT, Jakub, CYBULA, Piotr. *Prawo spadkowe: pytania, kazusy, tablice*. 3. wydanie. Warszawa, C.H. BECK, 2011, s. 12.

českého práva, polské právo tento institut výslovně neupravuje. Na problematiku tohoto právního jednání jsou rozdílné názory, dle prvního z nich darovací smlouva *mortis causa* odporuje ustanovení art. 941 KC, který jako jediný způsob pořízení pro případ smrti povoluje závěť, a toto právní jednání je tedy zákonem zakázané. Druhé právní stanovisko však zastává názor, že darovací smlouva *mortis causa* přípustná je. Jde totiž o právní jednání, jehož právní účinky primárně nejsou závislé na smrti dárce. Povaha *mortis causa* je až volitelná a sekundární vlastnost darovací smlouvy.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo zaměřit se na jednotlivé instituty pořízení pro případ smrti v českém právu, v polském právu a následně tyto dva právní řády srovnat. Pořízení pro případ smrti je v českém dědickém právu souhrnně obsažena v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. V polském právu je pořízení pro případ smrti upraveno v polském občanském zákoníku ze dne 23. dubna roku 1964. Pořízení pro případ smrti není v polském právu upraveno jednotně, neboť například vojenská závěť je zahrnuta v zákoně o vojenských testamentech a speciálním zákonem jsou rovněž upraveny podmínky dědění rolníků. Tématem této práce jsou právní instituty pořízení pro případ smrti tedy závěť, dovětek a dědická smlouva. V práci již není zahrnuta problematika odkazu, neboť tento není samostatným pořízením pro případ smrti, nýbrž volitelnou částí pořízení pro případ smrti. Odkazem se nepovolávají dědicové, neboť k tomu slouží pořízení pro případ smrti.

České dědické právo rozlišuje tři druhy pořízení pro případ smrti a to závěť, dovětek a dědickou smlouvu. Naopak polský občanský zákoník stanovuje jako jediný přípustný druh pořízení pro případ smrti závěť. Z toho důvodu je práce zaměřená především na testamentární posloupnost, neboť zde byl největší prostor ke srovnávání. Dovětek a dědickou smlouvu polské právo nezná, avšak zákonem není výslovně zakázáno darovací smlouva pro případ smrti jako jakýsi speciální druh, kterým je možno upravit majetkové vztahy pro případ smrti zůstavitele. Na problematiku darovací smlouvy pro případ smrti neexistují jednotné názory, neboť dle jednoho stanoviska jde o zákonem zakázané právní jednání, druhý více liberální názor tento typ darovací smlouvy má za zákonem povolený a možný.

V obou právních úpravách tedy jak v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, tak v polském občanském zákoníku, jenž je označen následovně Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93, je primární záměr dbát na poslední vůli zůstavitele. Vůle zůstavitele je stěžejním prvkem, který je třeba vždy náležitě zkoumat a zjišťovat její obsah, především v případě jakýchkoliv nejasností.

Dle mého názoru je česká úprava pořízení pro případ smrti pro zůstavitele výhodnější, neboť pořízení pro případ smrti je v českém právním řádu mnohem obsáhlejší a rozmanitější, než jak jej upravuje polský právní řád. Zůstaviteli je dáno na výběr, který ze způsobů pořízení pro případ si zvolí. V polském právu je zůstavitel limitován, neboť jediným přípustným způsobem, jak o svém majetku pořídit je závěť. Tato situace je způsobena především tím, že polské právo na velkou rektifikaci soukromého práva teprve čeká, zatímco u nás již proběhla.

Seznam použitých zdrojů

I. Zákony a důvodové zprávy

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů
- Ustawa Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93 z dnia 23 kwietnia 1964 r., Kodeks cywilny (Polský občanský zákoník)
- dekret Dz. U. 1946 nr. 60 poz. 328 z dnia 8 października 1946 r., Prawo spadkowe (Dekret o dědickém právu účinný do roku 1964)
- rozporządzenie ministra obrony narodowej Dz.U. z 1965 nr 7 poz. 38 z dnia 30 stycznia 1965 r., w sprawie testamentów wojskowych (Nařízení Ministerstva obrany ve věci vojenských závětí)
- *Důvodová zpráva k návrhu nového občanského zákoníku* [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz, červenec 2014 [cit. 17. července 2014]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

II. Komentáře a judikáty

- SKOWRONSKA-BOCIAN, Elzbieta. *Komentarz do kodeksu cywilnego, Ksiega czwarta. Spadki*. 6. vydání. Warszawa: Lexis Nexis, 2005, 297 s.
- Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 14. 2. 1994, sp. zn. 18 Co 218/93-32.

III. Monografie

- BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 304 s.
- SCHELLOVÁ, Ilona, SCHELLE, Karel. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, 2013, 151 s.
- MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo, Praktická příručka*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, 352 s.
- ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, a kolektiv. *Občanské právo hmotné 3*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 306 s.
- MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, 432 s.

- BIERNAT, Jakub, CYBULA, Piotr. *Prawo spadkowe: pytania, kazusy, tablice*. 3. wydanie. Warszawa, C.H. BECK, 2011, 129 s.
- WITCZAK, Hanna, KAWALKO, Agnieszka. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. Beck, 2006, 208 s.
- DOLIWA, Adam. *Prawo spadkowe*. Warszawa: C.H. BECK, 2010, 171 s.
- PIATOWSKI, Józef Stanoslaw. *Prawo spadkowe Zarys wykladu*. 6. wydání. Warszawa: LexisNexis, 2003, 248 s.
- STUS, Marek. *Prawo spadkowe i rodzinne*. 4. wydání. Warszawa: Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2012, 288 s.
- GWIAZDOMORSKI, Jan. *Prawo spadkowe w zarysie*. 4. wydání. Warszawa: Panstwowe wydawnictwo naukowe, 1985, 406 s.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana Hrušáková, BEDNÁŘ, Václav, HULMÁK, Milan, TÉGL, Petr, VÍTOVÁ, Blanka, PIECHOWICZOVÁ, Lucie, VALENTOVÁ, Lucia, VIČAROVÁ HEFNEROVÁ, Hana. *Zkušenosti s implementací nového soukromého práva v zahraničí*. Olomouc: Právnická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, 14. 02. 2013, 88 s

IV. Internetové stránky

- *Dědická smlouva* [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz, 2013-2014 [cit. 2. srpna 2014]. Dostupné na < <http://obcanskyzakonik.justice.cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/dedicka-smlouva/>
- *Úprava dědického práva v novém občanském zákoníku* [online]. Epravo.cz, 22. 11. 2011 [cit. 2. srpna 2014]. Dostupné na < <http://www.epravo.cz/top/clanky/uprava-dedickeho-prava-v-novem-obcanskem-zakoniku-78510.html>>

Shrnutí

KRÄMEROVÁ, N. *Srovnání českého a polského dědického práva se zaměřením na pořízení pro případ smrti*. Olomouc 2014. Diplomová práce. Universita Palackého v Olomouci. Právnická fakulta. Katedra občanského práva a pracovního práva. Vedoucí práce JUDr. Václav Bednář, Ph. D.

Cílem této diplomové práce na téma „*Srovnání českého a polského dědického práva, se zaměřením pro případ smrti*“ je komparace právních institutů pořízení pro případ smrti dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, s dědickým právem polským dle zákona č. Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93 ze dne 23. dubna roku 1964 r., Kodeks cywilny (polský občanský zákoník).

Text práce je členěna do čtyř kapitol. Každá kapitola je dále strukturována následovně:

1. v první řadě je popsán daný právní institut v českém dědickém právu,
2. poté v polském právu a
3. následně dochází ke vzájemné komparaci obou právních řádů.

V úvodu práce je věnována pozornost obecně pořízení pro případ smrti. Druhá kapitola se zabývá závětí jako konkrétním způsobem pořízení pro případ smrti, způsobilostí k jejímu pořízení, náležitostmi projevu a vůle, formami závěti, vedlejšími doložkami a zrušením závěti. Třetí kapitola je věnována dovětku tedy dalšímu způsobu pořízení pro případ smrti. A čtvrtá kapitola obsahuje dědickou smlouvu jako poslední pořízení pro případ smrti a zároveň nejsilnější dědický titulem.

Summary

KRÄMEROVÁ, N. *The Comparison of Czech and Polish Inheritance law with focus on arrangements on death*. Olomouc 2014. Dissertation. Palacký University Olomouc. Faculty of Law. Department of Civil Law and Labour Law. Supervisor JUDr. Václav Bednář, Ph. D.

This thesis deals with comparison of Czech and Polish inheritance law, with a focus on arrangements on death according to the law no. 89/2012 Coll., the Czech Civil Code, and the inheritance law according to the Polish Act Dz.U. 1964 nr 16 Item. 93 of 23 April 1964 r., the Polish Civil Code.

The text is divided into four chapters. Each chapter is structured as follows:

1. As first is description of legislation of the Czech Inheritance law.
2. Subsequently is description of legislation of the Polish Inheritance law.
3. Finally is comparison of these two legal systems.

The Introduction of the thesis deals with arrangement on death generally. The second section deals with testament as a particular way of arrangement on death, the essentials of expression and the will, testamentary capacity, forms of testaments, reliefs for wills, secondary clauses in testament, revocation of a testament. The third section deals with Codicil as a second type of arrangement on death. And the fourth section deals with Contracts of inheritance as a last type of arrangement on death.

Klíčová slova

Dědické právo, Dědictví, pořízení pro případ smrti, závěť, způsobilost k pořízení závěti, holografní (vlastnoruční) závěť, alografní závěť, závěť formou veřejné listiny, závěť s úlevami, vedlejší doložky v závěti, zrušení závěti, dovětek, dědická smlouva.

Keywords

Inheritance Law, Heritage, Arrangement on death, Testament (Will), Testamentary capacity, Handwritten (holographic) testament, Allograph testament, Testament of public deed, Reliefs for wills, Secondary clauses in testament, Revocation of a testament, Codicil, Contracts of inheritance,.